

CHOV OVIEC a KÔŽ

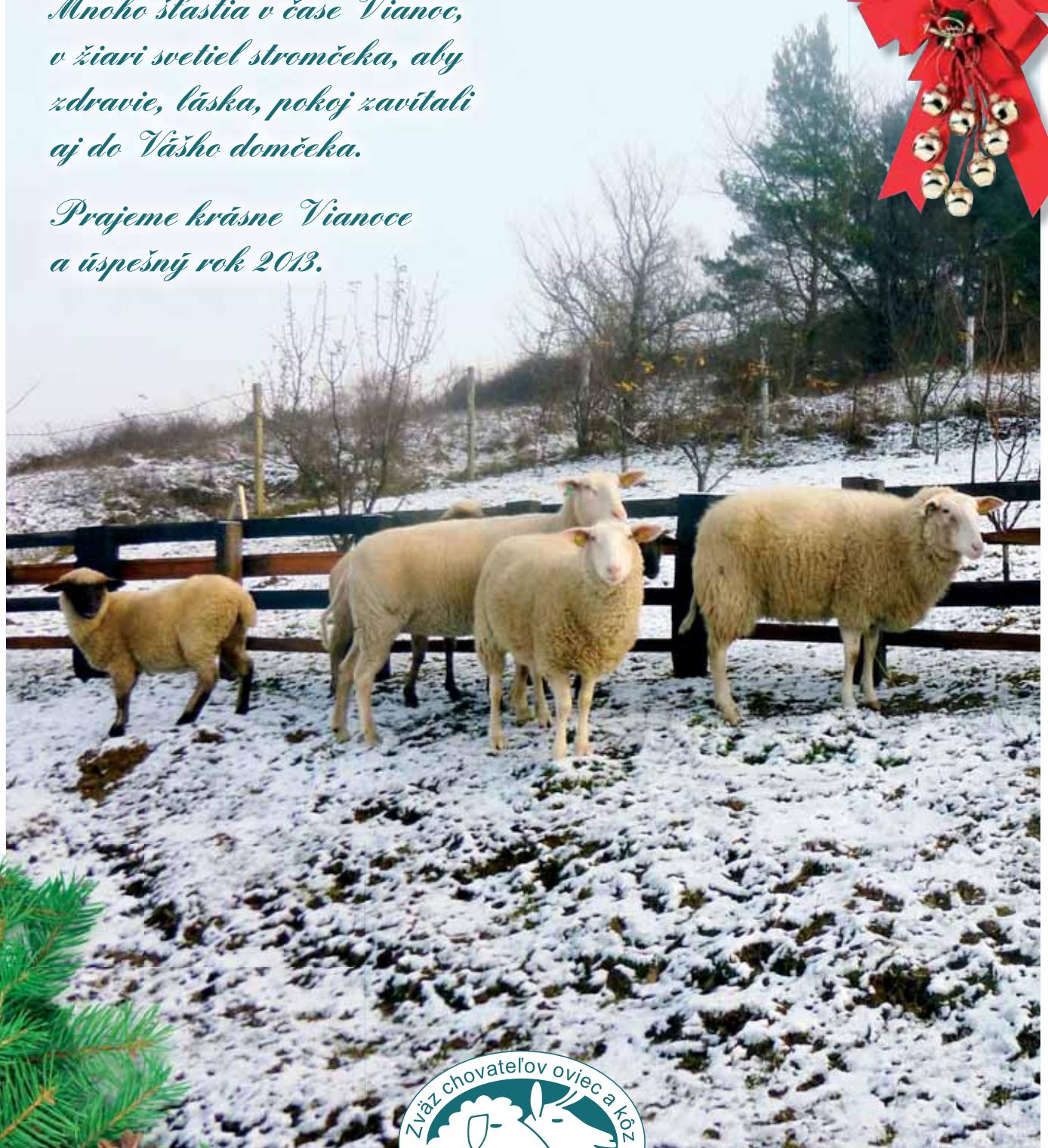
Vydáva Zväz chovateľov oviec a kôž na Slovensku - družstvo pre priaznivcov chovu

číslo 4 / 2012

www.zchok.sk

*Mnoho šťastia v čase Vianoc,
v žiare svetiel stromčeka, aby
zdravie, láska, pokoj zavítali
aj do Vášho domčeka.*

*Prajeme krásne Vianoce
a úspešný rok 2013.*

BONITÁCIE 2012

ASIK s.r.o., hosp. Zástranie

Agramil s.r.o., Mojš

Agro Raslavice-Lopuchov

Agrofarma Pleš

Agrostrážov s.r.o., Zliechov-bonitácia oviec

Agrotrade Group s.r.o., hosp. Turček

Obsah

- 4 Hodnotenie plemenných oviec a kôz málopočetných populácií
- 6 Ekonomika šľachtenia dojných oviec
1. Ekonomická váha ukazovateľa v selekcii zošľachťovania
- 8 Plemeno assaf na Slovensku
- 12 Nové rozmnožovacie chovy oviec plemena suffolk
- 14 Školenie v Oščadnici
- 15 Uznávacie pokračovanie nového šľachtiteľského chovu plemena nemecká čiernochlavá ovca
- 16 Demeter 2012
- 24 Odchov jahniat s produktami spoločnosti Trouw Nutrition Slovakia, s.r.o.
- 26 Šlechtitelská práce u mléčných plemen ovcí - review
- 30 Z história salašníctva na Liptove v časoch poddanstva
- 32 Webová aplikácia mäsových oviec - novinka pri analýze ekonomiky chovu
- 33 Ovcie produkty sú drahšie, ale zdravšie
- 34 Zápisnica zo zasadnutia Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK konaného dňa 22.8.2012 v priestoroch koliby ZCHOK na výstavisku Agrokomplexu v Nitre
- 37 Zápisnica zo zasadnutia pracovnej komisie Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK konaného dňa 9.10.2012 v kancelárii ZCHOK na Slovensku – družstva, Skuteckého 19, Banská Bystrica

Plán nákupných trhov plemenných baranov a capov v roku 2013

NT baranov v roku 2013

Dátum konania	Miesto konania nákupného trhu	Prihlásené plemená
4. 5. 2013	SS – GROUPE, s.r.o., Rapovce-Pleš, okres Lučenec T 20799 *	M, AM, IF, BE, SF, CH, RM, LC
15. 5. 2013	CVŽV , ÚH Trenčianska Teplá, okres Trenčín T 40428 *	ZV, C, LC, synt. populácia SDO
5. 6. 2013	PD Liptovské Hole Kvačany-Dlhá Lúka, okres Lipt. Mikuláš T 40800 *	C, NC, LC, synt. populácia SDO
15. 6. 2013	M. Angelovičová-SHR, Lipany, farma Kamenica, okres Sabinov T 10818 *	C, VF, SF, NC, synt. populácia SDO
19. 6. 2013	PD Liptovské Hole Kvačany-Dlhá Lúka, okres Lipt. Mikuláš T 40800 *	ZV, V, CH, synt. populácia SDO
26. 6. 2013	AT- Tatry spol. s.r.o., Spiš. Belá- Podhrany, okres Kežmarok T 10649 *	ZV, V, synt. populácia SDO
August 2013**		LC, VF do 1 roku veku

* číslo tržnice v CEHZ, ** presný termín bude zverejnený dodatočne

NT capov roku 2013

Dátum konania	Miesto konania	Plemeno	Zodpov. organizátor
máj 2013 **	PD Mestečko T 20896 *	BKK	Ing. Zuzana Teplická 0905 745 447
23. 8. 2013 v čase od 13:00 do 14:00 hod	Výstavisko Agrokomplex v Nitre – veľká predvádzacia plocha	BKK	Ing. J. Dubravská, PhD. 0905 713 729
6. 9. 2013 v čase od 10:00 do 11:00 hod	Dobrá Niva, ul. Slobody 337 T 10639 *	BKK	Ján Pavelka 0949 244 866
27.9.2013 v čase od 10:00 do 11:00 hod	Záborské pri Prešove č. 149 T 20896 *	BKK	Ing. Mária Mularčíková 0905 961 492

* číslo tržnice v CEHZ, ** presný termín bude zverejnený dodatočne

Termíny nákupných trhov boli prekonzultované a potvrdené majiteľmi tržník.

Spracoval: Ing. Július Šutý

Chov oviec a kôz - aktuálne informácie a údaje z PK pre chovateľov a príaznivcov chovu • ročník XXXII, č. 4/2012 • **Vydáva:** Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku-družstvo Banská Bystrica • **Šéfredaktor:** Ing. Slavomír Reľovský • **Redakčná rada:** Ing. Igor Nemčok, Prof. MVDr. Jozef Bíreš, Dr. Sc., Doc. RNDr. Milan Margetin, PhD. • **Adresa redakcie:** Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku- družstvo, Skuteckého 19, 974 01 Banská Bystrica, tel. 0905406284, e-mail zchok.relosky@orangelmail.sk, **Pre-press a tlač:** **KURIER plus REKLAMA**, tel./fax: 053/4414 058, Odborárov 49, 052 01 Spišská Nová Ves • Redakcia nezodpovedá za obsahovú a jazykovú správnosť príspevkov • **ISSN 1336-4715**

Hodnotenie plemenných oviec a kôz málopočetných populácií

Na Slovensku je v súčasnosti zapojených do kontroly úžitkovosti 20 plemien oviec a 5-6 plemien kôz, z ktorých podstatnú časť môžeme zaradiť medzi málopočetné populácie. Do tejto skupiny zaradujeme nielen plemená s nízkym počtom bahníc v kontrole úžitkovosti (KÚ), ale aj plemená chované v jednom, prípadne len niekoľkých málopočetných stádach, plemená s výraznom medziročným kolísaním v počte bahníc v KU resp. v počte stád, atď. V zmysle platnej legislatívy musia byť pre všetky plemená oviec a kôz zapojené do KÚ stanovené plemenné štandardy a chovné ciele a tak isto spôsob hodnotenia plemenných zvierat (tzv. bonitačný klúč). Výsledná trieda plemennej hodnoty daného zvieratá (plemennej jarky, aukčného barana, plemennej kozičky či capka) je základom pre selekciu najvhodnejších jedincov, ktoré by mali zabezpečiť v danom chove, resp. celej populácii oviec a kôz daného plemena genetický pokrok odrážajúci sa v náraste ekonomickej dôležitých produkčných a reprodukčných ukazovateľov. Na mieste je otázka, ako to bude s hodnotením málopočetných plemien oviec a kôz v nasledujúcim období.

^{1,4} doc. RNDr. Milan Margetín, PhD.

² Ing. Július Šutý

³ Ing. Martina Rafajová, PhD.

⁴ Ing. Dušan Apolen

² Ing. Slavomír Reňovský

¹ SPU Nitra - Katedra špeciálnej zootechniky

² ZCHOK na Slovensku Banská Bystrica

³ Plemenárske služby SR, š.p. Bratislava

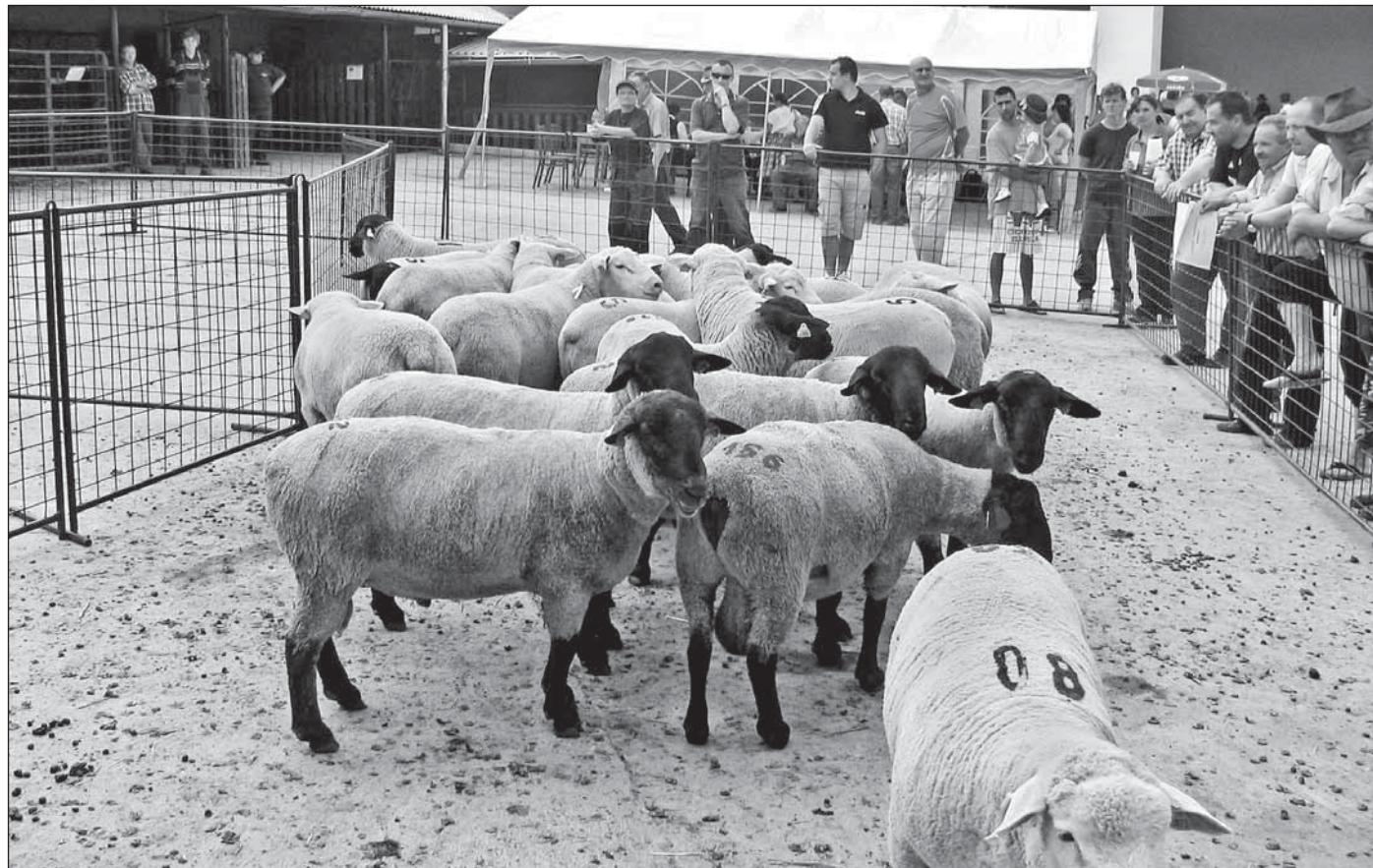
⁴ Centrum výskumu živočíšnej výroby Nitra

V nedávno publikovanej práci „Aktuálne problémy súvisiace s genetickým hodnotením oviec“ (Chov oviec a kôz, 2010, č. 3) sme sa podrobne zaoberali úskaliami genetického

hodnotenia plemenných oviec (metóda BLUP-AM). Bližšie sme charakterizovali podmienky, ktoré by mali byť splnené, aby odhadnuté plemenné hodnoty mali vysokú výpovedaciu hodnotu, resp. vysoký koeficient spoľahlivosti. Základnou požiadavkou je, aby hodnotená populácia bola dostatočne veľká a tiež aby ovce, či kozy v jednotlivých stádach boli geneticky previazané. Ideálne by bolo keby niektorí plemenníci mali potomstvo vo viacerých stádach (čo sa prakticky nerealizuje; inseminácia sa využíva minimálne). Do určitej miery je genetická previazanosť medzi stádami realizovaná len prostredníctvom nákupu a predaja jedincov

samčieho pohlavia. Problémom posledných rokov je aj fakt relativne častého rušenia niektorých šľachtiteľských a rozmnožovacích chovov už po niekoľkých rokoch a naopak zakladanie chovov nových s menším počtom bahníc (vrátane nákupu zvierat zo zahraničia s nekomparatívnym systémom hodnotenia oviec a kôz). U niektorých plemien došlo v posledných rokoch k väčšiemu či menšiemu poklesu stavov bahníc zapojených do kontroly úžitkovosti, či stád, v ktorých sa dané plemeno chovalo (charollais, suffolk, oxford down, romanovská ovca, atď.). V súčasnosti splňa z plemien chovaných na Slovensku základné požiadavky pre genetické hodnotenie z dojnych plemien len plemeno zošľachtená valaška, cigája, lacaune a syntetická populácia slovenskej dojnej ovce. Z nedojných plemien je to plemeno ile de France, berrichon du Cher a suffolk. V predchádzajúcom období sa genetické hodnotenie využívalo aj u iných plemien oviec (napr. merino, oxford down, charollais, východofrízka ovca, romanovská ovca).

Vzhľadom k skutočnosti, že pri viacerých plemenách došlo na Slovensku v posledných rokoch k výrazným početným zmenám, bolo na zasadnutí Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK zo dňa 22.8. 2012 prijaté uznesenie (č.8/2012),

Barany pred hodnotením

podľa ktorého sa u niektorých málopočetných plemien oviec a kôz prejde opäťovne k hodnoteniu na základe fenotypových hodnôt, t.j. primárnych údajov o ich úžitkovosti, bez dostačného zohľadnenia systematických vplyvov prostredia a rodokmeňových údajov. Uvedené rozhodnutie bolo prijaté s vedomím, že systém genetického hodnotenia sa aj na Slovensku považuje stále za najúčinnejší systém hodnotenia plemenných zvierat a ak sa u niektorých v súčasnosti málopočetných plemien opäťovne naplnia nevyhnutné predpoklady, prejde sa na genetické hodnotenie. Šľachtiteľská rada prijatým uznesením zohľadnila aj pripomienky niektorých chovateľov málopočetných stád (napr. východofrízskej oviec), že vypočítané plemenné hodnoty neodrážajú vždy reálnu plemennú hodnotu určitého zvieraťa. Predpokladá sa, že staro-nový systém hodnotenia oviec a kôz administratívne zjednoduší hodnotenie zvierat málopočetných plemien.

Na základe rozhodnutia ŠR pri ZCHOK boli do skupiny málopočetných nedojných plemien (zameraných na produkciu mäsa) zaradené plemená merino, fleisch merino, askánske merino, bergschaf, romney marsch, nemecké čiernochlavé a vresová ovca. Do skupiny špecializovaných dojných plemien bolo zaradené východofrízske plemeno a plemeno assaf, do skupiny špecializovaných mäsových plemien plemeno oxford down, charollais a texel a medzi špecializované plodné plemeno bolo zaradené plemeno romanovské. Hodnotenie dojných plemien kôz (biela krátkosrstá, hnédá krátkosrstá a anglonúbijská koza), bude ako doteraz na základe fenotypových hodnôt. Pre búrske kozy a kozy vlnové bol navrhnutý nový bonitačný klúč vychádzajúci taktiež z fenotypových hodnôt.

Nový bonitačný klúč pre jednotlivé skupiny plemien resp. plemená, s účinnosťou od 1.1. 2013, sa nebude prítom v zásade meniť. Stále hlavními ukazovateľmi, na ktoré bude upriameňa selekcia bude u dojných oviec „plodnosť“, „mlieková úžitkovosť“ a „intenzita rastu“ a u nedojných oviec „plodnosť“, „intenzita rastu“ a „index MLLT a PT“. Ukazovateľ „plodnosť“ sa u málopočetných plemien bude hodnotiť na základe „kód plodnosti“, v rámci ktorého bude hodnotenému jedincovi pridelený počet bodov odrážajúci veľkosť vrhu, z ktorého pochádzali rodičia a tiež hodnotený jedinec. Body za ukazovateľ „intenzita rastu“ budú pridelené danému jedincovi na základe korigovaných PDP do odstavu vo veku 40-70 dní u oviec dojných resp. PDP do odstavu vo veku 80-120 dní u oviec nedojných (na základe odchýlky vyjadrenej smerodajnou odchýlkou od priemeru v rámci plemena). Adekvátny počet bodov za ukazovateľ „mlieková úžitkovosť“ bude pri dojných plemenach pridelený hodnotenej jarke alebo aukčnému baranovi na základe mliekovej úžitkovosti matky hodnoteného jedinca (obdobným spôsobom ako pri intenzite rastu). Podobne sa bude pristupovať aj pri hodnotení „indexu MLLT a PT“. V tomto prípade ale hod-

Hodnotenie na Nákupnom trhu

Výsledok úspešného chovateľa

notenie indexu nebude v rámci plemena, ale v rámci skupiny plemien (špecializované mäsové plemená resp. nedojné plemená s kombinovanou úžitkovosťou). Podrobne sú bonitačné klúče pre jednotlivé skupiny plemien resp. jednotlivé plemená uvedené na webovej stránke Zväzu chovateľov oviec a kôz (www.zchok.sk).

Záverom k novému systému hodnotenia plemenných oviec a kôz málopočetných plemien treba uviesť niekoľko podstatných pripomienok. Ak má byť selekcia aj u málopočetných plemien účinná, potom je potrebné osobitný dôraz klášť u málopočetných plemien na precíznosť pri zaznamenávaní primárnych údajov z kontroly úžitkovosti (napr. presne zaznamenané údaje o produkciu mlieka z jednotlivých kontrolných meraní mlieka; presne a v stanovených termínoch odvážené jahňatá pri odstave, dôsledne zaznamenané údaje o narodených jahňatách resp. kozľatáčach, atď.). Dôležitou podmienkou úspešnosti se-

lekcie v rámci malých populácií je štandardizácia chovateľských podmienok (najmä v oblasti výživy), tak aby sme vyberali najmä zvieratá s dobrými genetickými predispozíciami a nie len zvieratá z najlepších chovateľských podmienok. Koeficienty dedivosti reprodukčných a produkčných ukazovateľov sú spravidla nízke až stredne vysoké, to znamená že nameraná úžitkovosť je ovplyvnená najmä chovateľským prostredím, pritom v selekcii chceme vybrať najmä zvieratá s vysokou genetickou potenciou. Veľkú pozornosť aj u málopočetných plemien bude potrebné aj ďalej venovať primárnej evidencii zvierat a minimalizovať tak možnosti vzniku falošných potomkov. Navrhnuté hodnotenie málopočetných plemien a kôz považujeme za dočasné. Ak budú naplnené základné požiadavky pre genetické hodnotenie (najmä z hľadiska početnosti bahníc a stád zapojených do KU) prejde sa na systém genetického hodnotenia. □

Ekonómika šľachtenia dojného ovca

1. Ekonomická váha ukazovateľa v selekcii

Na stránkach časopisu Chov oviec a kôz sme Vám v roku 2010 priniesli článok o ekonomickej najdôležitejšej ukazovateľoch našich dojného ovca. S odstupom času Vám prinášame sériu článkov detailnejšie zameraných na problematiku ekonomiky chovu a ekonomickej väzby ukazovateľov dojného ovca. Naším cieľom je upriamiť Vašu pozornosť na ukazovatele, ktoré sú pre chovateľov najdôležitejšie. Prinesieme aktuálne hodnoty ekonomickej väzby ukazovateľov, ako aj ich reálny význam pre ekonomiku celého chova.

¹Ing. Zuzana Krupová, PhD.

²Ing. Ľubomír Krupa, PhD.

³Ing. Marie Wolfiová, PhD.

⁴Ing. Monika Michaličková

ICVŽV Nitra

²VÚŽV Praha-Uhříněves

Labyrint ekonomickej efektívnosti chova

Úspešnosť každého ekonomicky orientovaného produkčného systému je v prvej rade závislá od schopností chovateľa správne reagovať na meniace sa podmienky. Iba správne manažérské rozehodnutia zabezpečia efektívnosť systému a presadenie sa na trhu komodít. Vysoký počet faktorov, ktoré vplývajú na ekonomický výsledok podniku je dôkazom, že sa nejedná o jednoduchú záleženosť. V zásade ide o kombináciu faktorov prostredia (v priemere vplývajú 60-70%) a genetického potenciálu zvierata (10-30%). Veľkú

pozornosť musí chovateľ venovať produkčným možnostiam prostredia a chovaných zvierat, ľudským zdrojom ale aj „náladám“ na trhu komodít. Všetky aspekty je potrebné skĺbiť tak, aby boli produkčné možnosti optimálne, ale zároveň aj efektívne využité. Nehovoriac o tom, že chov zvierat je „behom na dlhé trate“, a ekonomicke podmienky (ceny vstupov a produktov) sa menia v oveľa kratších časových intervaloch. Preto je pre chovateľa veľmi dôležité tieto faktory poznáť a správne na ne reagovať. Jednou z najúčinnejších metód ako sa orientovať v splete produkčných, reprodukčných a ekonomických faktorov, je využívanie rôznych kombinácií biologicko - ekonomických postupov, ktoré vo výsledku vyčíslujú ekonomickú hodnotu znakov, na ktoré je možné v plemenitbe efektívne selektovať. Tieto dokážu úspešne a veľmi presne popísať aktuálnu ekonomickú situáciu chova a zároveň definovať slabé

stránky vo výrobnom a ekonomickom prostredí. Len ich presné definovanie a využitie môže chovateľovi pomôcť pri zlepšovaní efektívnosti chova. Prostriedkami ako zvýšiť ekonomickú efektívnosť chova je napr. optimalizácia chovateľských podmienok (napr. výživa, technika chova, organizácia práce) ale aj šľachtenie, teda zlepšovanie genetického potenciálu zvierat. Zlepšenie genotypu zvierat má totiž okrem chovateľského aj ekonomický aspekt. To znamená, že potomkovia cielene selektovaných zvierat budú v budúcnosti produkovať s vyššou ekonomickou efektívnosťou, než ich rodičia v súčasnosti. Čo je nesporioucou ekonomickou výhodou hľavne pri neustále rastúcich cenách výrobných vstupov.

Selekcia našich dojného ovca

Ukazovatele, na základe ktorých sú zvieratá selektované (hodnotené), zohľadňujú chovateľské a ekonomicke hľadiská. Naše doj-

né plemeno oviec, teda zo šľachtenia valaška a cigája, sú v súčasnosti hodnotené (selektované) na základe piatich základných ukazovateľov. Tieto sú súčasťou bohatitelného kľúča a ich ekonomický význam je naznačený maximálnym počtom bodov (koeficient významnosti), ktoré je možné za danú vlastnosť zvierata prideliť (Tabuľka 1). Napríklad, najvyšší počet bodov (max. 25) je možné prideliť na základe plemennej hodnoty zvierata združujúcej produkčné a kvalitatívne parametre mlieka a pre veľkosť vrhu. Ďalšími, najviac hodnotenými ukazovateľmi, sú znaky exteriéru a plemenná hodnota pre intenzitu rastu jahniat, za ktoré je možné selektovanému zvieratu prideliť maximálne 20 bodov. Sortiment a charakter vlny je ocenený maximálne 10 bodmi. Uvedené koeficienty významnosti boli stanovené na základe kvalifikovaného odhadu chovateľov a šľachtitelov a zohľadňovali produkčnú úroveň plemien a ekonomicke podmienky v čase jeho vzniku. Súčasný stav na trhu ovčích komodít je však iný, hľavne čo sa týka cien mlieka, jahniat a vlny. Tieto faktory priamo vplývajú aj na produkčné zameranie, ktoré sa stále viac a viac posúva k produkcií mlieka. Z tohto dôvodu je dobré mať metódy, ktoré dokážu zohľadniť všetky produkčné a ekono-

mické ukazovatele chovu a ktoré umožňujú ich rýchlu aktualizáciu pri zmene podmienok.

Softvér ECOWEIGHT

S týmto cieľom bol vyvinutý softvér ECOWEIGHT (Wolf, Wölfel, Krupová a Krupa; 2011), ktorý vznikol v spolupráci Centra výskumu živočíšnej výroby v Nitre a VÚŽV Praha. Softvér umožňuje modelovať aktuálne produkčné, reprodukčné a ekonomickej ukazovatele v chove dojnych ale aj nedojených oviec a dobytka. Umožňuje stanoviť ekonomickej váhy viacerých ukazovateľov a vybrať tie, ktoré sú pre dané plemeno v daných produkčných podmienkach najdôležitejšie. Zároveň syntetizuje všetky faktory výroby, a tak pomáha pri hľadaní produkčných a ekonomickej optím chovu. Podáva teda ucelený pohľad na aktuálnu produkčnú a ekonomickej situáciu v chove a zároveň môže užívateľovi pomôcť pri rozhodovaní o nasledujúcim smerovaní chovu. Napriek tomu, že autormi softvéru sú len štyria ľudia, tento softvérový produkt zahŕňa dlhoročné poznatky a skúsenosti ďalších kolegov napr. doc. RNDr. M. Margetína, PhD., Ing. M. Oravcová, PhD., Ing. M. Milerského, PhD. a Ing. J. Daňať, CSc., za čo im aj touto cestou ďakujeme. Zároveň vyslovujeme veľké poďakovanie chovateľom dojnych oviec, s ktorými dlhodobo spolupracujeme, za ich otvorenosť a dôveru pri poskytovaní produkčných a ekonomickej ukazovateľov. Viac informácií o programe ako aj jeho aktuálnu verziu pre výpočet ekonomickej váhy dobytka a oviec môžete nájsť na webovej stránke CVŽV Nitra (http://www.cvzv.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=226:ecoweight).

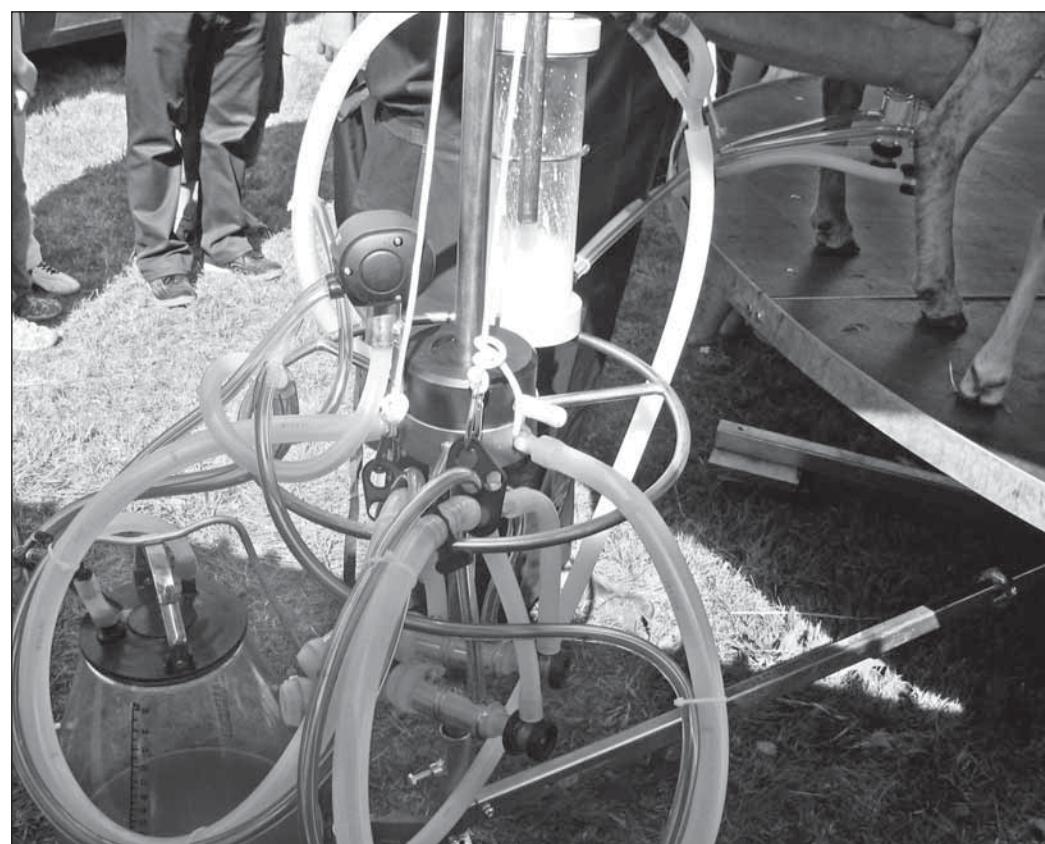
Nasledujúce príspevky zameŕiamme na špecifická produkčných systémov dojnych oviec na Slovensku z pohľadu ekonomiky chovu a ekonomickej váhy ukazovateľov.

Tento článok bol realizovaný v rámci Rezortného projektu výskumu a vývoja č. 3 a v rámci projektu CEGEZ č. 26220120042, na základe podpory operačného programu Výskum a vývoj finančovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a projektu ČR č. MZE 0002701404. □

Tabuľka č.1: Bonitačný klúč dojnych oviec s kombinovanou úžitkovosťou na Slovensku

Ukazovateľ	Hodnotenie				
	Plodnosť	Intenzita rastu	Vlna	Mlieková úžitkovosť	Exteriér
Body	x	x	xx	xxx	0-5
Koeficient významnosti	x	x	xx	xxx	4
Počet bodov	5-25	0-20	0-10	5-25	0-20

Zdroj: ZCHOK, PS SR, CVŽV, SPU (2010)

Plemeno assaf na Slovensku

Na úvod tohto príspevku, ktorý bude venovaný novému plemenu na Slovensku, uvediem preúplnosť informácií charakteristiku plemena.

1 Ing. Slavomír Rešovský

2 Ing. Michal Alexík

3 Ing. Marek Lízák

1 ZCHOK na Slovensku-družstvo

2 Sano-Moderná výživa zvierat

3 La Terra, s.r.o.

Charakteristika plemena

Plemeno assaf (AF) bolo vyšľachtené v Izraeli, a to syntézou krížencov s 37,5 % podielom východofrízskej ovce a 62,5 % podielom plemena awassi. Je charakterizované veľkým telovým rámcom, s hmotnosťou baranov v dospelosti 120 kg a bahníc 70 kg. Farba tela a rúna je väčšinou biela, ale občas sa objavia hniede alebo čierne škvarky. Má dlhé ovisnuté uši. Chvost je stredne tučný (semi fat tail), zdedený po awassi. Vlna je polohrubá, dlhá, bez výrazného oblúčkovania. Bahnice sú bezrohé, ale u baranov sa rohy občas vyskytujú.

Úžitkové vlastnosti

Plemeno je v Izraeli charakterizované ako mäsovo-mliekové. Priemerná mlieková úžitkovosť je 300 – 400 kg za laktáciu. Najlepšie bahnice dosahujú cez 500 litrov. Obsah bielkovín v mleku je 5,1 – 5,7 %. Vemená bahničky majú pravidelný pologuľovitý tvar, sú nápadne veľké, vhodné na strojové dojenie. Jahňata dosahujú priemerný denný prírastok 330 g pri odchove pod bahnicami, ale aj pri mliečnom odchove pomocou mliečnych kŕmnych zmesí. Neskor dosahujú prírastky 350 – 450 g za deň a porážkovú hmotnosť dosiahnu v 4.-5. mesiaci (ťažké jahňatá). Plodnosť bahníc je 160 – 180 %. Ročná striž vlny je okolo 3 kg. Ovce plemena assaf sú veľmi vhodné pre intenzívnejšie systémy chovu a bahnenie 3 x za 2 roky.

Postup šľachtenia plemena

Základnou formou šľachtenia bude čisto-

krvná plemenitba, so zámerom aby parametre úžitkovosti u nás chovaných oviec plemena AF sa čo najrýchlejšie priblížovali a vyravnali parametrom ktoré sú uvádzané v plemenom štandarde. Šľachtenie je založené na výbere geneticky najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce bude aj naďalej kontrola úžitkovosti, kde sa sledujú a hodnotia ukazovatele: **plodnosť** (veľkosť vrhu), **intenzita rastu** jahniat vo veku 40 – 70 dní, **vlna** (sortiment a charakter), **mlieková úžitkovosť** a **exteriér**. Získané dátá sa v budúcnosti pri dostatočne početnej populácii využijú na výpočet odhadu plemených hodnôt metódou BLUP Animal Model, ktorá umožní korekciu systematických vplyvov prostredia a využíva informácie o všetkých príbuzných jedincov v rodokmeni, čím sa výrazne zvýší presnosť a spoľahlivosť odhadu.

Rýchlejší genetický pokrok predpokladá vyššiu intenzitu selekcie. Genetický vývoj populácie je týmto spôsobom zabezpečovaný hlavne výberom plemených baranov. Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová len krátke časové obdobie je potrebné rátať s nákupom plemeníkov zo špičkových chovov v krajinе pôvodu, alebo v krajinách do ktorých bolo plemeno importované. Pri výbere plemeníkov treba dodržiavať zásadu, aby kvalita importovaných zvierat bola minimálne na takej úrovni akú malí prvé dovezené zvieratá. Treba tiež dodržiavať zásady zakotvené v programe eradicácie scrapie a vyberať iba jedincov vyhovujúcich genotypov s alelami ARR.

Plemenárny štandard a chovný cieľ plemena Assaf

Práve pre toto plemeno sa rozhodlo vedenie firmy LaTerra, s.r.o. , Poprad. Táto spoločnosť hospodári v podhorskej oblasti Tatier, pri ob-

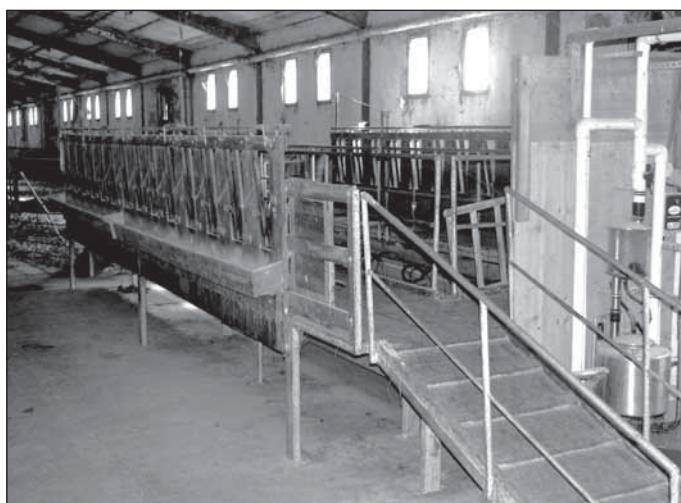

Kŕmny automat

ciach Matejovce, Jánovce, Hôrka, Úsvit. Nadmorská výška na obhospodarovanom území je približne 600-700 m.n.m. Výmera je 600 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho 530 ha ornej pôdy. Z rastlinnej výroby sa orientuje na pestovanie ozimnej pšenice, jačmeňa, tritikale, repky, kukurice na sýčku a na zrno. Pestuje aj lucernu a datelinotravné miešanku. Hospodárenie prebieha v systéme agroenviromentu, na ktorý má vypracovaný projekt, a ktorý sa dôsledne dodržiava.

V živočisnej výrobe sa firma venuje chovu čiernostrakatého holštínskeho dobytka v počte 250 dojníc. Dosahovaná úžitkovosť je 8500 litrov mlieka. V minulosti firma chovala ovce plemena zošľachtená valaška so štatútom šľachtiteľského chovu. Plemenné barany, ktoré vychovali zaznamenali mnohé ocenenia. V roku 2007 získal plemenárny baran z tohto chova titul šampióna výstavy Agrokomplex Nitra.

Práve na základe skúseného kolektívu pracovníkov, ktorí dosiahli výrazné úspechy aj pri zošľachtenej valaške, sa vedenie firmy rozhodlo pre pokračovanie v chove oviec ale pre iné plemeno. Konateľ firmy Ing. František Li-

Dojáreň

Vynikajúco odchované jahničky

Hlavné ukazovatele

Ukazovateľ		Plemeno Assaf
Základná charakteristika	Plemenný štandard	Veľký telesný rámec, typické dlhé a ovisnuté uši, stredne tučný chvost. Vlna je polohrubá, sortimentov CD – DE. Bahnice sú bezrohé, u baranov sú rohy prípustné.
Úžitkové zameranie	Plemenný štandard	Plemeno s kombinovanou úžitkovosťou, s dlhým plodným obdobím (polyestrické plemeno) vhodné pre produkciu mlieka jatočných jahniat a intenzívnu reprodukciu.
	Chovný cieľ	Prioritné zameranie: produkcia mlieka, jatočných jahniat a produkcia plemenných baranov.
Hmotnosť bahníc	Plemenný štandard	70 kg
	Chovný cieľ	85 kg
Hmotnosť plemenných baranov	Plemenný štandard	100 kg
	Chovný cieľ	120 kg
*Hmotnosť jariek	Plemenný štandard	55 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	Plemenný štandard	70 kg
	Chovný cieľ	85 kg
PDP jahniat do odstavu – jahničky	Plemenný štandard	0,270 kg
	Chovný cieľ	0,300 kg
PDP jahniat do odstavu – baránky	Plemenný štandard	0,300 kg
	Chovný cieľ	0,360 kg
Produkcia mlieka za dojného períodu	Plemenný štandard	200 kg
	Chovný cieľ	240 kg
Jemnosť vlny	Plemenný štandard	35 – 37,0 µm sortiment C – D
Plodnosť na obahnenú ovcu	Plemenný štandard	160 %
	Chovný cieľ	180%

* hmotnosť jahničiek do 1 roka musí byť minimálne 2/3 živej hmotnosti bahníc

** uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roku musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana

zák, pri dovoze spolupracoval aj s pracovníkmi ZCHOK. Pri výbere padla voľba na plemeno assaf. Bolo to najmä na základe informácií o tomto plemene, ktoré získali od chovateľov v Španielsku.

Dovoz sa uskutočnil 26.11.2010. Zvieratá boli dovezené od viacerých chovateľov zo Španielska. Doviezlo sa 222 bahníc a 8 baranov. Podľa dohody mali byť zvieratá plemenné so všetkými potvrdeniami o pôvode. Avšak realita bola iná a dokumenty ku zvieratám neboli dodané. Dokonca ani zvieratá neboli dodané tie, ktoré si obhliadiť a vybrali. Jednanie španielskej strany bolo nakoniec neseriózne.

Po dovoze prvé tri mesiace neboli žiadne problém ani úhyny. Následne sa však situácia skomplikovala a v priebehu niekoľkých mesiacov uhynulo 42 oviec.

Všetky bahnice mali byť kotné. Nakoniec sa oktalo len 120 oviec. Dojilo sa 100 bahníc. Už pri zošľachtených valaškách mali odskúšaný systém skorého odstavu jahniat na napájacie automaty a matky dojili. Tento postup realizovali aj pri plemene assaf. Ovce dojili už koncom februára.

Dnes sú počty a kategórie zvierat nasledovné:

- dovezené ovce-dojky- 150
- doma narodené jarky- 52
- doma narodené jahničky- 85

Pripúšťanie realizujú už v prvom roku. Jalo-vých v ďalšej sezóne bolo len 10 oviec. V roku 2012 dosiahli pri 145 okotených ovciach 190 odstavených jahniat.

Dojí sa 2x denne. Pri produkciu mlieka dosiahli v roku 2011 pri 160 dojených bahniciach

priemernú úžitkovosť 183 litrov/bahnicu. V roku 2012 to je už 256 litrov/bahnicu. V stáde vykonávajú kontrolu mliekovej úžitkovosti. Priemer na deň produkcie vychádza na vrchole laktácie aj viac ako 2 litre na deň.

Cieľom je chovať 500 dojených bahníc. Aj podľa slov Ing. Mareka Lizáka je chov oviec plemena assaf ešte len v rozbehu. Potenciál zvierat ešte nie je zdáleka využitý. Svedčí o tom aj pokrok v absolútnej množstve mlieka- v roku

Zľava-Marcel Olekšák, Ing. Michal Alexík, Ing. Marek Lízák, bača Andrej Halčín

2011 to bolo takmer 17000 litrov. V roku 2012 to je takmer 31000 litrov.

Na záver si dovolím vyzdvihnuť inovatívne postupy a nadčasové myšlenie Ing. Františka Lízáka, ktorý „drží nad vodou“ chov oviec aj v ťažkých podmienkach dnešného poľnohospodárstva. Jeho vysoké manažérské schopnosti sú viditeľné na pokroku, ktorý dosahuje úžitkovosť oviec a smerovanie chovu oviec vo firme La Terra. Darí sa mu to určite aj vďaka synovi Ing. Marekovi Lízákovi, ktorý má priamo ovečky na starosti. Ako však všetci vieme, bez šikovného baču, by žiadnen chov oviec nefungoval. Túto dôležitú pozíciu na firme La Terra zastáva bača Ondrej Halčin. Vďaka jeho schopnostiam si mohli dovoliť aj taký náročný krok, ako je chov plemena assaf pod vrcholmi Tatier.

Podrobnosti o chove z hľadiska výživy v nasledujúcich riadkoch popisuje Ing. Michal Alexík z firmy firma Sano – Moderná výživa zvierat.

V začiatkoch našej spolupráce sme sa zamerali na základný problém, ktorým bol rôzny kondičný stav zvierat v stáde. V prvom rade naša snaha smerovala k zostaveniu a vybalanovaniu kŕmejnej dávky tak, aby sa tento kondičný stav zvierat zlepší. Preto sme zhodnocovali kvalitu objemových krmív, ktoré sme mali k dispozícii. Vybral sa kvalitnejšie objemové krmivo, ku ktorému sa pridružilo jadrové krmivo.

Ako výsledný efekt sme očakávali, že vďaka optimálnemu pomeru dusíkatých látok a energie, sa kondičný stav zvierat výrazne zlepší. S odstupom času však môžem povedať, že to nebolo vôbec jednoduché. Vo viacerých veciach sme sa poriadne popálieli, kým sme našli zlatú strednú cestičku, ktorá vyhovovala tomuto plemenu a tunajším podmienkam chovu. A však teraz si môžeme povedať, že sme za vodou a naša snaha a úsilie priniesli prvé ovocie v podobe tohtoročných jahničiek. Ďalej by som sa rád zameral na niektoré dôležité faktory, ktoré sme museli zmeniť, zlepšiť alebo upraviť.

Príprava zvierat pred pôrodom

Príprava zvierat pred pôrodom je v podstate najdôležitejšie obdobie pred nasledujúcou laktáciou, na ktoré sme sa snažili bahnice pripraviť čo najlepšie. Začiatok sme podchytili v období státia na sucho, kde malí zvieratá k dispozícii len záchovnú kŕmnú dávku, s dostatkom vlákniny, v podobe sena a slamy. Minimalizovalo sa množstvo jadrového krmiva. Následne sme prý mesiac pred obahnením skoncentrovali kŕmnú dávku zvýšeným množstvom šrotu, v ktorom sa nachádzal vitamíno-minerálny premix Ovisan. Nemenej dôležitým faktorom bol aj výber kvalitného objemového krmiva, v dôsledku čoho bahnice na začiatku laktácie dosiahli vyššie nasadenie mlieka a optimálnu kondíciu v čase bahnenia a po ňom.

Zminimalizovanie acidóznych stavov u bahníckych zvierat

Jedným z výraznejších problémov v začiatkoch našej spolupráce boli pretrvávajúce acidózne stavy väčšieho počtu zvierat, ktoré sme potrebovali urýchlene riešiť. Odzrkadlovali sa najmä na paznechtoch a prežúvaní zvierat. Príčinou vzniku acidóz bolo vysoké množstvo podávaného jadrového krmiva pri dojení. Problém sme vyriešili rýchlo a efektívne systematickou zmenu podávania jadrového kr-

miva. Po našom odporučení sa jadrové krmivo začalo miešať s objemovým krmivom v kŕmnom voze. V dojárni sa používa len minimálne množstvo pre nalákanie zvierat. Výsledok na seba nenechal dlho čakať a v dnešnej dobe sa acidózne stavy u zvierat takmer vôbec nevyskytujú.

Dostatok energie v kŕmnej dávke – predchádzanie ketóznych stavov

Na začiatku laktácie sme mohli pozorovať u bahníc ketózy, ktoré sa nám potvrdili na zmenách pečene pri uhynutých zvieratách. Ketózy sa prejavovali rýchlosťou stratou váhy v popôrodnom období. Ketózny stavom sme predišli doplnením chýbajúcej rýchlej energie v kŕmnej dávke u bahníc.

Miešanie kŕmnej dávky v kŕmnom voze

Ako sme už vyššie spомínali, prechodom na miešanie kŕmnej dávky v kŕmnom voze sme eliminovali acidózne stavy zvierat. Avšak týmto spôsobom sme výrazne zlepšili produkciu mlieka, ktorá stúpla, a zlepšili sme celkový zdravotný stav zvierat. Miešaním všetkých časťí kŕmnej dávky v kŕmnom voze sme docieliли kŕmnu dávku v podobe tzv. TMR, ktorá zabezpečuje optimálnu výživovú hodnotu pre bachorovú mikroflórę bahníc. Presadzovanie tohto systému miešania kŕmnej dávky bola jedna z najťažších úloh, pretože si vyžadovala výraznú zmenu

technického a organizačného zabezpečenia. No po dlhšom čase a trápení sme našli riešenia a kompromisy, za ktoré sa nám zvieratá odvádzali zvýšenou produkciou a dobrým zdravotným stavom.

Dostatočný prísun vlákniny

Na zabezpečenie dostatočného množstva vlákniny sme začali dávať do jasli adlibitné množstvo sena. Toto množstvo sena sa nemohlo zamiešať do TMR, pretože TMR by mala vysokú sušinu, a tak by ju mohli zvieratá veľmi jednoducho selektovať, čo by malo negatívny vplyv na kondíciu a zdravotný stav. Keď sa seno začalo pridávať osobitne a adlibitne, na zvieratách sme mohli vidieť pozitívne reakcie.

Kvalita objemových krmív

O tejto problematike sa dá písäť veľmi rozsiahlo, pretože je to základ kŕmnej dávky. V začiatkoch sme nemali príliš na výber a museli sme použiť, lepšie povedané skrmovať to, čo sme mali k dispozícii. Objemové krmivá mali nedostatočnú kvalitu, hlavne po výživnej stránke (suché, nedostatok dusíkaticích látok...) a nemalú rolu tu hrala aj technológia výroby objemových krmív, ktorá sa prejavovala hlavne zaplesnením. Po zlepšení kvality objemových krmív v ďalšom roku sa produkcia mlieka výrazne zvýšila. Za obdobie našej spolupráce sa nám najviac osvedčila lu-

cerno-trávna siláž, siláž z TTP a obilno-trávne miešanky.

Bohatá kŕmna dávka pre mladé zvieratá ako dobrý základ pre budúcu vysokú úžitkovosť

Tento podnik uskutočňuje skorý odstav jahniat už na piaty deň od narodenia, kedy jahňatá prechádzajú na mliečnu kŕmnu zmes – SanolacLamb. Mliečna kŕmna zmes sa jahňatám podáva cez mliečne automaty ad libidum počas celého obdobia mliečnej výživy. Ďalej majú zabezpečenú kŕmnu zmes ČOJ1 a ČOJ2. Neskorostne dostávajú jahňatá malé množstvo TMR od produkčných bahníc, ktorá sa navyše posýpa kŕmnu zmesou ČOJ2. Samozrejme, že im nesmie chýbať adlibitné množstvo sena, ktoré majú neustále k dispozícii. Po odstave od mliečnej kŕmnej zmesi sa snažíme vybilancovať kŕmnu dávku na optimálne množstvo dusíkaticích látok, energie, vitamínov, minerálnych a stopových prvkov. Tento rok sa môžeme pochváliť krásnymi jahničkami vo vynikajúcej kondícií a väčším telesným rámcem.

Do budúcnosti si však kladieme ešte vyššie ciele a dúfame, že firma Sano – Moderná výživa zvierat, v mojom zastúpení, prinesie tomuto podniku ešte lepšie výsledky v produkčných a ekonomických ukazovateľoch a v ukazovateľoch zdravotného stavu, a tak krédo našej firmy: „Výživa zvierat pre zdravie a zisk!“ bude naďalej platiť. □

Nové rozmnožovacie chovy oviec plemena suffolk

Vážení čitateľia. Dovoľte aby som vás oboznámiel so založením nových rozmnožovacích chovov oviec plemena suffolk.

Ing.Pavol Gúglava

ZCHOK na Slovensku - družstvo

Charakteristika plemena

Suffolk je anglické mäsové plemeno vyšľachtené začiatkom 19 storočia, ktoré je vo svete veľmi rozšírené. Patrí medzi plemená s najlepším výkrovými schopnosťami. Je to plemeno stredného až väčšieho telesného rámca, ovce aj barany sú bezrohé, končatiny aj hlavu majú pokryté čierou krycou srstou. Rúno je biele s možnosťou pigmentovaných vlasov, ktoré sú nežiaduce. Zvieratá majú dlhý široký chrbát, širokú hruď a výborné osvalenie všetkých telesných partií. Toto plemeno je vhodné najmä pre oplôtkový systém chovu s celoročným pasením, v našich podmienkach je potrebné prikrmovanie v zimnom období. Jahňata sa odporúča porázať vo vyššej hmotnosti, vo veku 70 dní dosahujú 30 – 40 kg, majú výbornú intenzitu rastu a jatočnú výťažnosť. Plodnosť v našich podmienkach je nad 150% v najlepších chovoch aj nad 180%. Živá hmotnosť bahníc je 65 – 80 kg a baranov 80 – 120 kg. Toto plemeno je vhodné na úžitkové kríženie pre produkciu ťažkých mäsových jahniat so všetkými našimi domácimi plemenami

1. POĽNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVO HONTIANSKE MORAVCE, DŇA 3.10.2012

Charakteristika podniku

PD Hontianske Moravce hospodári v katastri obcí Kostolné, Opatové Moravce, Sudince a Súdovce, vo veľmi suchej a teplej oblasti na výmere 1797 ha ornej pôdy a 316 ha TTP.

Hlavnými plodinami sú obilniny, kukurica, repka, slnečnica, z krmovín cirok, lucerna a hybrid ciroka so sudánskou trávou. Zvieratá sú ustajnené v bývalom kravíne, objekt je vzdušný, so suchou podmienkou. K dispozícii

majú celoročne tvrdý výbeh. V letnom období sú prikrmované podľa potreby senom, v zime tvorí kŕmnú dávku seno, kŕmna zmes a senáz. Okrem už spomínaných oviec má chovateľ aj úžitkový chov dojnych oviec plemena C a ZV v počte 250 ks, ktoré chce v budúcnosti krížiť s dojnými plemenami s cieľom zvýšiť produkciu mlieka a vybudovať dojáreň. Chovateľ sa tiež venuje chovu dojníc.

Zloženie a charakteristika stáda

Stádo bolo nakúpené v roku 2011 zo šľachtiteľského chovu od úspešného chovateľa z Českej republiky MVD. Axmana

Stádo sa nachádza v katastri obce Hontianske Moravce, okres Krupina. Zvieratá pochádzajú z importu z Českej republiky, zo šľachtiteľského chovu úspešného chovateľa MVD. Axmana a boli dovezené v septembri roku 2011. Všetky zvieratá sú čistokrvné a na každé je vystavené výpis z POP, na plemenného barana je vystavené POP.

Zloženie stáda je nasledovné:

Plemenné jarky:	25 ks
Plemenný baran:	1 ks
Spolu:	26 ks

Priebeh uznávacieho pokračovania

Uznávacieho pokračovania sa zúčastnili členovia Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK na Slovensku v tomto zastúpení:

- Ing. Pavol Gúglava, šľachtiteľ ZCHOK, ako predseda komisie
- Ing. Július Šutý, šľachtiteľ ZCHOK, predseda šľachtiteľskej rady, ako člen komisie
- MVD. Helena Chladná, konzulentka pre výkon KÚ oviec, regionálne stredisko PS SR Banská Bystrica

- MVD. Ján Sekerka za RVPS Zvolen

Za chovateľa sa zúčastnili MVD. Gejza Počubay a Ing. Alžbeta Mikulová.

Uznávacie pokračovanie začalo neformálne v administratívnej budove, kde MVD. Chladná oboznámila prítomných s rozborom a charakteristikou stáda. Potom sa prítomní presunuli na hospodársky dvor Opatové Moravce na obhliadku stáda a ustajňovacích priestorov.

Chovateľský zámer, výkon KÚ

Zámerom chovateľa je v budúcnosti rozšíriť stádo na počet 200 – 300 ks čistokrvných bahníc, postupne získať štatút šľachtiteľského chovu a produkovať plemenný materiál. KÚ bude vykonávať PS SR, regionálne stredisko Banská Bystrica v zastúpení konzulentky MVD. Heleny Chladnej, regionálne stredisko vydalo súhlasné stanovisko k žiadosti chovateľa o uznanie RCH, ktoré je prílohou k rozboru stáda.

Po prehliadke komisia skonštatovala nasledovné:

Stavy zvierat:

Plemenné bahnice	25 ks
Plemenný baran	1 ks

Kondičný a zdravotný stav zvierat komisia vyzodnotila ako veľmi dobrý. RVPS Zvolen aj Regionálne stredisko PS SR Banská Bystrica vydali kladné stanoviská k uznaniu tohto chovu. Na základe uvedených skutočností sa uznavacia komisia jednohlasne rozhodla odporučiť Šľachtiteľskej rade uznať tento chov za Rozmnožovací.

2. AGRODRUŽSTVO ŠPANIE POLE, DRIENČANY, DŇA 9.11.2012

Charakteristika podniku

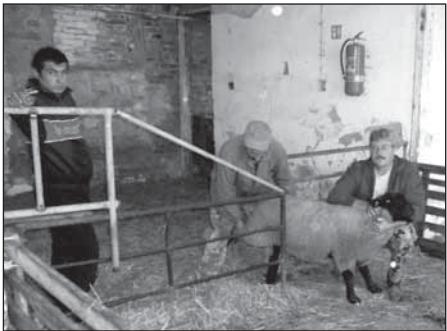
Agrodružstvo Španie Pole Drienčany hospodári na výmere 624,74 ha poľnohospodárskej

Bahnice na pasienku-Drienčany

Komisia v Drienčanoch

Hodnotenie jariek v Hontianskych Moravciach

pôdy, z toho je 196,42 ha TTP a 423,53 ha ornej pôdy.

Hlavnými plodinami sú obilniny, kukurica, repka, z krmovín, lucerna a trávy na ornej pôde. Zvieratá sa celoročne pasú v oplôtkoch. V zime sú prikrmované senom, a senážou. Okrem už spomínaných oviec má chovateľ aj úžitkový chov dojných oviec plemena ZV x LC vo počte 300 ks. Chovateľ sa tiež venuje chovu HD bez trhovej produkcie mlieka.

Zloženie a charakteristika stáda

Stádo sa nachádza v katastri obce Drienčany, okres Rimavská Sobota. Zvieratá pochádzajú z importu z Českej republiky, zo šľachtiteľského chovu úspešného chovateľa Vladimíra Biskupa z Nového Jičína a boli dovezené v novembri roku 2011. Všetky zvieratá sú čistokrvné a na každé je vystavené POP.

Zloženie stáda je nasledovné:

Plemenné bahnice:	30 ks
Plemenné jarky:	70 ks
Plemenné barany:	3 ks
Plemenné jahničky:	7 ks
Spolu:	110 ks

Priebeh uznavacieho pokračovania

Uznavacieho pokračovania sa zúčastnili Ing. Pavol Gúglava, šľachtiteľ ZCHOK na Slovensku, člen Šľachtiteľskej rady, pani Anna Husztiová, konzulentka pre výkon KÚ oviec, PS SR, regionálne stredisko Banská Bystrica, MVDr. Helena Ubrežiová, RVPS Rimavská Sobota a majiteľ stáda pán Gonda. Vsetci zúčastnení konštatovali výborný kondičný a zdravotný stav u všetkých kategórií zvierat. RVPS Rimavská Sobota písomne vyjadriala súhlas s uznaním tohto chovu za rozmnožovací, takže na základe týchto skutočností odporúčam Šľachtiteľskej rade tento chov za rozmnožovací uznať. □

Jarky v Hontianskych Moravciach

Ubrežiová z RVPS Rimavská Sobota za chovateľa pán Jaroslav Karas, predseda družstva. Po obhlidke stáda komisia skonštatovala výborný kondičný a zdravotný stav u všetkých zvierat a odporúča Šľachtiteľskej rade uznať tento chov za rozmnožovací. RVPS Rimavská Sobota tiež vydala súhlasné stanovisko k uznaniu tohto chovu za rozmnožovací.

Chovateľský zámer a výkon KÚ

Zámerom chovateľa je v budúcnosti rozšíriť stádo na počet 300 ks čistokrvných bahníč, postupne získať štatút šľachtiteľského chovu a produkovať plemenný materiál. KÚ bude vykonávať PS SR, regionálne stredisko Banská Bystrica v zastúpení konzulentky pre výkon KÚ oviec Anny Husztiovej.

3. PAVOL GONDA, MOLNÁRKA 440, RIMAVSKÁ SOBOTA, DŇA 16.11.2012

Zloženie stáda a charakteristika podniku

Pán Gonda hospodári na výmere 60 ha polnohospodárskej pôdy. Hlavnými plodinami sú krmoviny na ornej pôde a obilniny, na kŕmenie zvierat. Zvieratá sa celoročne pasú v oplôtkoch. V zime sú prikrmované senom.. Okrem už spomínaných oviec sa pán Gonda venuje chovu HD bez trhovej produkcie mlieka.

Stádo sa nachádza v katastri obce Ožďany, Molnárka, okres Rimavská Sobota. Zvieratá pochádzajú z rozmnožovacieho chovu pána Jaroslava Roziaka, Zvolen. Bahnice aj plemenný ba-

Uznavacia komisia v Hontianskych Moravciach

ran sú zapísané v plemennej knihe, jarky boli ohodnotené pri bonitácii, je na ne vystavený katalóg a budú nahlásené do PK.

Zloženie stáda je nasledovné:

Plemenné bahnice:	8 ks
Plemenné jarky:	7 ks
Plemenné barany:	1 ks
Plemenné jahničky:	7 ks
Spolu:	23 ks

Priebeh uznavacieho pokračovania

Zúčastnili sa Ing. Pavol Gúglava, šľachtiteľ ZCHOK na Slovensku, pani Anna Husztiová, konzulentka pre výkon KÚ oviec, PS SR, regionálne stredisko Banská Bystrica, MVDr. Helena Ubrežiová, RVPS Rimavská Sobota a majiteľ stáda pán Gonda. Vsetci zúčastnení konštatovali výborný kondičný a zdravotný stav u všetkých kategórií zvierat. RVPS Rimavská Sobota písomne vyjadriala súhlas s uznaním tohto chovu za rozmnožovací, takže na základe týchto skutočností odporúčam Šľachtiteľskej rade tento chov za rozmnožovací uznať.

Chovateľský zámer a výkon KÚ

Zámerom chovateľa je v budúcnosti rozšíriť stádo na počet 50 ks čistokrvných bahníč, postupne získať štatút šľachtiteľského chovu a produkovať plemenný materiál. KÚ bude vykonávať PS SR, regionálne stredisko Banská Bystrica v zastúpení konzulentky pre výkon KÚ oviec Anny Husztiovej.

Jarky chovateľa Gondu

Uznavacia komisia

Školenie v Oščadnici

Ing. Július Šutý

ZCHOK na Slovensku - družstvo

Dňa 18.10.2012 firma AGRISVET s.r.o. v spolupráci so Zväzom chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo zorganizovala pre chovateľov oviec i súkromných veterinárnych lekárov školenie k trom hlavným tématam - 1) nízka životaschopnosť jahniat, 2) mesačec, 3) krívanie oviec. Podujatie sa uskutočnilo v krásnom prostredí kysuckých lesov v penzióne „Solisko“, ktorého vlastníkom je RD „Veľká Rača“ Oščadnica. Príjemné prostredie penziónu a občerstvenie účastníkov zabezpečilo RD Oščadnica sponzorskky. Školenia sa zúčastnilo 31 chovateľov a súkromných veterinárnych lekárov z regiónov Kysuce, Žilina, Orava, Stredné Považie, Turiec, Dunajská Streda, Topoľčany a dva ďajú účastníci pricestovali z Českej republiky.

V úvode zástupkyňa firmy AGRISVET s.r.o. MVDr. Zuzana Besson informovala o činnosti ich firmy.

Ona sama sa venuje poradenstvu v oblasti veterinárnej starostlivosti a výžive oviec, jej manžel Bc. Emilian Besson poskytuje poradenské služby pre stavebné a rekonštrukčné úpravy poľnohospodárskych objektov. Manželia vlastnia aj malú farmu oviec plemena lacaune pri Pliešovciach.

Začiatok prednášok MVDr. Besson, presýtený množstvom odborných výrazov z oblasti veterinárneho lekárstva a biochémie, vyvolal v účastníkoch školenia rozpaky, ale tie netrvali dlho. Prednášajúca skutočne pútavým spôsobom prezentovala svoje poznatky a skúsenosti v diagnostike zdravotných problémov v chovoch oviec, výžive jahniat, príprave a výžive bahníc pred a po obabnení, terapiu neonatálnych patológií jahniat, možné zdravotné problémy oviec spôsobené nesprávnou výživou, mimosezónne pripúšťanie oviec a iné. O záujme účastníkov svedčí fakt, že prednášky neboli vedené striktne akademicky, ale skôr formou voľnej

Školenie sa konalo v Penzióne Solisko

diskusie. Prednášajúca odpovedala na otázky chovateľov priebežne.

Na záver možno povedať, že výborná účasť a záujem chovateľov o prednášané témy je dôkazom, že snaha Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo o sprístupnenie nových informácií, poznatkov a skúseností

čo najširšiemu okruhu našich chovateľov je správnou cestou.

Poznámka na okraj, podľa posledných informácií, záujem o poradenskú činnosť firmy AGRISVET s.r.o. prejavilo pomerne veľa chovateľov, verím, že aj zásluhou súčnej propagácej podpory zo strany Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo. □

Prednáša MVDr. Besson

Účasť bola početná

Uznávacie pokračovanie nového šľachtiteľského chovu plemena nemecká čiernohlavá ovca

Väzbení čitatelia. Dovoľte aby som vás v tomto príspevku oboznámil s priebehom uznávacieho pokračovania rozmnožovacieho chovu oviec plemena nemecká čiernohlavá u chovateľa Agrosev, spol. s.r.o. Detva za chov šľachtiteľský, ktoré sa uskutočnilo dňa 17.10.2012.

¹MVDr. Helena Chladná

²Ing. Pavol Gúglava

¹ZCHOK na Slovensku - družstvo

²PSSR, š.p.

Charakteristika podniku

Poľnohospodársky podnik AGROSEV spol. s r.o. vznikol v roku 1998. Hospodári na v katastroch obcí Detva, Dúbravy, Vígľaš, Slatinské lazy, Želobudza a Lovinobaňa. Celková výmera poľnohospodárskej pôdy je 3951,93 ha, z toho výmera ornej pôdy predstavuje 2430,78 ha a TTP 1525,60 ha. Nosnými plodinami sú pšenica, raž, triticale, jačmeň ozimný, oves, ozimná repka, cirok, kukurica na zrno a siláz, lucerno – trávne miešanky, ďatelino – trávne miešanky, lucerna a strukovino – obilné miešanky.

Hlavnými piliermi živočíšnej výroby je chov hovädzieho dobytka a oviec. Počet kusov hovädzieho dobytka dosahuje 1764 ks predovšetkým vysokoprodukčného holsteinskeho plemena. Na hospodárskom dvore v Želobudzi sú ustajnené dojnice tohto plemena v počte 375 ks. V roku 2011 bol uznáný šľachtiteľský chov Slovenského strakatého dobytka, ktorý je ustajnený na hospodárskom dvore v Detve.

Veľmi dôležitú úlohu zohráva v tomto poľnohospodárskom podniku chov oviec, zameraný hlavne na využitie TTP a na produkciu mlieka. Počet oviec dosahuje 2182 ks. Tieto sú sústredené na niekoľkých hospodárskych dvoroch. V minulosti bol zámer rozdeliť jednotlivé kategórie zvierat na hospodárske dvory a robiť presuny. V súčasnosti sa praktizuje skôr uzavretý obrat stáda. Produkčné stádo s počtom 731 ks dojnych bahníc je ustajnené na hospodárskom dvore Palakovo. AGROSEV Detva bol jedným z priekopníkov strojového dojenia oviec na Slo-

vensku. Za tým účelom prebehla komplexná rekonštrukcia ustajňovacích priestorov s technológiou podľa vzoru francúzskych fariem a postavená dojáreň s kapacitou 48 stojísk. V roku 2000 boli dovezené jahničky a barančeky plemena lacaune z Francúzska od úspešných francúzskych chovateľov s cieľom zvýšiť produkciu mlieka. K úspešnému šľachtiteľskému chovu oviec plemena cigája príbudoval v roku 2000 šľachtiteľský chov plemena lacaune. Postupne boli zrekonštruované objekty aj na hospodárskych dvoroch Studienec a Horné Stavanisko, kde sú ustajnené úžitkové zvieratá.

Na hospodárskom dvore Horné Stavanisko v Detve sa tiež nachádza aj rozmnožovací chov oviec plemena nemecká čiernohlavá ovca. Jahničky a plemenné baránky boli nakúpené v roku 2009 od českého chovateľa p. Václava Bartipana.

Zvieratá sú ustajnené v murovanej ovčine na hlbokej podstielke. U mladých jedincov sú do neskoréj jesene na pasenie využívané elektrické ohradníky v okolí ovčiny. Dospelé bahnice sa pasú na príľahlých pasienkoch. V zimných mesiacoch sú kŕmené senom, senážou a jadrom – u jahniat kŕmna zmes ČOJ a u bahníc kŕmna zmes BAK. Zámerom chovateľa do budúcnosti je zvýšenie počtu bahníc tohto u nás zatiaľ málopočetného mäsového plemena, kvalitný odchov jahniat pre domáci a zahraničný trh.

Bahnice s jahňatami

Uznávacia komisia Agrosev

Úžitkové vlastnosti plemena

Na Slovensku sa ovce plemena NČ chovajú iba v jednom chove. Jedná sa o polojemnovlnové mäsové plemeno oviec väčšieho telesného rámcu, s výraznými mäsovými znakmi. Hlava a nohy sú neovlnené, pokryté srsťou čiernochneď farby. Na hlave je vlnová štítka. Hlava je stredne veľká, u baranov oblúkonosa, hrudník je hlboký, s dobre klenutými rebrami, plecia dobré osvalené, chrábát pomerne dlhý, široký a dobre osvalený, zadok široký a dlhý, stehna plné a dobre osvalené, silné nie hrubé nohy. Vlna je biela, sortimentu B/C – C/D(31,1 – 37 m), dĺžka vlny 70 – 90 mm, výťažnosť vlny 50 – 55 %. Striž potnej vlny u baranov 4,5 – 5,5 kg, u bahníc 3,5 – 4,0 kg. Plodnosť 140-160 %. Veľmi ranné plemeno, jahničky je možné pripúšťať pri dobrej výžive vo veku 10 – 12 mesiacov a dosiahnutí živej hmotnosti 45 – 50 kg. Živá hmotnosť bahníc 70 – 80 kg, baranov 90 – 110 kg.

Priebeh uznávacieho pokračovania.

Uznávacieho pokračovania sa zúčastnili členovia Výberovej komisie pre chov oviec pri MP a RV SR v tomto zastúpení: predsedníčka výberovej komisie Ing. Martina Rafajová a členovia výberovej komisie MVDr. Helena Chladná, Ing. Slavomír Reľovský, Ing. Július Šu-

tý a MVDr. Milan Cikrai. Za RVPS Zvolen sa zúčastnili MVDr. Andrea Dittrichová a MVDr. Ján Sekerka, za chovateľa Agrosev, spol. s.r.o. Detva Ing. Radoslav Demjan a Ing. Lenka Božitová.

Uznávacie pokračovanie začalo stretnutím účastníkov v sídle podniku, kde bol prečítaný rozbor stáda, spolu s dosiahnutými výsledkami z kontroly úžitkovosti, ktorý na veľmi dobrej úrovni pripravila konzulentka pre výkon KÚ oviec MVDr. Chladná. Potom sa prítomní presunuli na hospodársky dvor Horné Stavanisko na obhliadku stáda a ustajňovacích priestorov.

Po prehliadke komisia skonštatovala nasledovné:

Stavy zvierat:

Plemenné bahnice 12 ks

Plemenné jarky 1 ks

Plemenné barany 3 ks

Kondičný a zdravotný stav zvierat komisia vyhodnotila ako veľmi dobrý. Bahnice boli pripratené mimosezónne a práve v tomto období prebieha kotenie. RVPS Zvolen aj Regionálne stredisko PS SR Banská Bystrica vydali kladné stanoviská k uznaniu tohto chova. Na základe uvedených skutočností sa uznávacia komisia jednohlasne rozhodla odporučiť MPaRV SR uznáť tento chov za šľachtiteľský.

Autor fotografií:
Ing. Pavol Gúglava

DEMETER 2012

Pod záštitou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, miest Veľký Šariš a Prešov, v spolupráci s Národnou sieťou rozvoja vidieka (NSRV SR) a podporou mnohých sponzorov organizoval Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo (ZCHOK) už tradičné oslavu oficiálneho ukončenia ovčiarskej sezóny. Oslavy sa konali v dňoch 26.-27.10. 2012 v priestoroch zariadenia Šariš Park vo Veľkom Šariši. Po prvýkrát v histórii boli dvojdňové, prvý deň bol určený pre členov ZCHOK a pozvaných hostí a druhý deň pre širokú verejnosť.

Prvý deň osláv – piatok 26.10.2012 sa nie-sol viac v oficiálnom a odbornom duchu. Jeho súčasťou bolo podporné podujatie s názvom „Tvoríme tvár vidieku“ (ako príspevok farmárov, poľnohospodárov ku krajinotvorbe), takže zaujal hlavne odbornú chovateľskú verejnosť. Predseda predstavenstva ZCHOK Ing. Igor Nemčok privítal účastníkov osláv a vzácných hostí. Potom nasledovali odborné prednášky a prezentácie našich odborníkov v chove oviec a kôz:

- Ing. Marta Martausová (regionálne pracovisko NSRV pre Prešovský kraj) formou videoprodukcie, panelov, propagačných materiálov prezentovala činnosť RP NSRV.
 - Ing. Igor Nemčok zhodnotil činnosť ZCHOK za uplynulé obdobie, informoval o vývoji stavov oviec a kôz na Slovensku, o aktuálnych problémoch chovateľov.

- Ing. Martin Barbarič, generálny riaditeľ sekcie rozvoja vidieka MPRV SR, informoval o programoch pre poľnohospodárov v roku 2012-2013 a o vývoji dotačnej politiky v budúcom období. Tento prejav mal veľký ohlas u prítomných chovateľov, bohužiaľ pán generálny riaditeľ pre časovú tieseň nestihol odpovedať na všetky klade-né otázky.

- Ing. Róbert Mészáros (odbor živočíšnej výroby na MPRV SR) podal vysvetlenia k otázkam z pléna k problematike VDJ, označovaniu oviec a kôz, doplnil informácie o programoch do budúcnosti. Venoval sa aj problematike označovania zvierat čipmi. K tejto problematike v diskusii vystúpili viacerí chovatelia, ktorí mali súhlasné (Ing. Kováčiková, PD Liptovské Revúce), aj nesúhlasné (p. Jaroslav Roziak) názory.

- Ing. Jarmila Dúbravská, PhD. (SPPK) prezentovala aktivity SPPK.

- Ing. Július Šutý (ZCHOK) prezentoval hlavné smery šľachtenia a vedenie plemenných kníh oviec a kôz na Slovensku.

- MVDr. Vladimír Gašpar (riaditeľ RVPS Prešov) prezentoval stav potravín na Slovensku, poukázal na príležitosť pre farmárov.

- MVDr. Ján Marton – predstavil Spoločnú poľnohospodársku politiku vrátane predaja z dvora, plusy-mínusy.

- Ing. Jozef Kuchta, PhD. (zástupca SAŽP) v prednáške „Vplyv farmárstva ku krajinotvorbe“ po-

ukázal na význam a dôležitosť ovčiarstva: „....Dvere do sveta máme otvorené, pootvorené alebo zatvorené – každý si chráni svoje. A tak aj my by sme si mali chrániť svoju krajinu. Pred nežiadanými až devastačnými zásahmi zvonka, ale aj pred environmentálne nevhodnými až nebezpečnými vplyvmi z vnútra. Snažiť sa, aby sa slovenská kra-jina stala priaznivým environmentom, rajom a kle-notnicou jej obyvateľov a nestratila svoju „tvár“ (rázovitosť a rozmanitosť). Lebo tá odzrkadluje aj dušu um a srdce jej občanov – pominutých, žijú-cich i rodiacich sa.“

Tých, ktorí chcú a budú vždy chcieť, aby bola životodarná, hodnotná, krásna, osobitá a príjemná – taká naša slovenská, pre nás i pre našich hostí.“.

- Doc. RNDr. Milan Margetin, PhD. (SPU Nitra, CVŽV Nitra) – v prednáške „Jatočná kvalita a kvalita mäsa jahniat a kozliat“ prezentoval veľmi zaujímavé výsledky výskumnej práce zameranej na kvalitu a zloženie mäsa ľahkých a ľažkých ja-točných jahniat - pri klasickom spôsobe odchovu v maštali (kýmenie senom a jadrom) a pri odchove s matkami na pastve.

- MVDr. Ľudmila Dindová (ŠVPÚ D. Kubín, vedúca skúšobného laboratória Prešov) v príspevku „Starostlivosť o zdravie stáda, rozbory vzoriek, problémy v stádach i vo výrobkoch, návrhy na ich odstránenie“ priblížila prácu laboratória, možnosti spolupráce a jej prínos pre farmárov, vyzdvihla zvyšujúci sa záujem chovateľov o dob-

Ocenenie víťazov TOP 2011

Diskusia

Prezentácia TOP

DEMETER 2012

rovoľné preventívne rozbory (hlavne kozieho mlieka), čo znamená vysoko zodpovedný prístup pri chove zvierat a následnom spracovaní prvotných surovín.

- Ing. Karol Herian, CSc. (dlhorčný bývalý riaditeľ Výskumného ústavu mliekarenškého v Žiline) vo svojom príspevku „Ovčie a kozie mliečne výrobky – kvalita pre ľudský organizmus“ informoval o súčasnom stave vo výrobe ovčích a kozích syrských špecialít, o rôznych tradičných regionálnych výrobkoch z ovčieho aj kozieho mlieka, poukázal na dôležitosť rozvoja výroby ovčích a kozích syrov v rámci agroturistiky v Slovenskej republike.

- Ing. Lubor Roháček (MILKI) predstavil výrobky firmy „Milkivit – mliečne náhradky“.

- MVDr. Zuzana Besson prezentáciou „Odchov jahniat“ zaujala chovateľov vhodnými spôsobmi odchovu jahniat pri skorom odstave mliečnymi náhražkami a kŕmnymi zmesami.

Na záver Ing. Július Šútý vyhodnotil súťaže TOP 2011 o najlepších chovateľov oviec a kôz podľa jednotlivých úžitkových typov. Víťazom ocenia odovzdzali predseda predstavenstva ZCHOK Ing. Igor Nemčok a zástupca MPRV SR Ing. Róbert Mészároš. Výsledky TOP sú uverejnené v tabuľkách, podrobnejšie informácie nájdete na www.zchok.sk. Po večeri si mohli účastníci príjemne posiedieť pri ľudovej hudbe a občerstvení v podobe regionálnych ovčích a kozích špecialít. Každý prítomný člen ZCHOK dostal na pamiatku pamätnú mincu ZCHOK – DEMETER 2012.

Druhý deň osláv – sobota 27.10.2012 bol určený hlavne pre širokú verejnosť. Napriek pomere chladnému počasiu a poobedňajšiemu dažďu bola účasť návštěvníkov veľmi dobrá. Ved sa bolo aj načo pozerať, posúďte sami. „Bačove na košaru“ v podaní Dedinskej folklórnej skupiny z Krivian pod vedením pani Gernátovej podľa predlohy pána Lazorka voviedli všetkých prítomných do histórie Demetra. Bola to skvelá

Tabuľka 1: TOP 2011 - plemeno zo šľachtenej valaška

Poradie	Názov chovu	Index úžitkovosti	Index produkcie baranov	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	PD Liptovské Revúce	176,4	0,056	0,586	5,757
2.	PD Predmier	200,3	0,025	0,833	4,155
3.	PD Važec	192,6	0,030	0,706	4,026

Tabuľka 2: TOP 2011 - plemeno cigája

Poradie	Názov chovu	Index úžitkovosti	Index produkcie baranov	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	PD Sklabiňa	262,5	0,069	0,750	13,576
2.	AGRO-LENT s.r.o. M.Šariš, Prešov	215,0	0,073	0,593	9,280
3.	PD Mošovce	181,2	0,058	0,750	7,879

Tabuľka 3: TOP 2011 - mäsové plemená

Poradie	Názov chovu	Index úžitkovosti	Index produkcie baranov	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	Agrofarma Šárdor Pleš, Pleš	554,8	0,317	0,550	96,870
2.	Agrofarma Šárdor Pleš, Pleš	479,6	0,199	0,385	36,704
3.	KELO A SYNOVIA, s.r.o., Veľké Teriakovce	597,6	0,135	0,143	11,492

Tabuľka 4: TOP 2011 - mliekové plemená

Poradie	Názov chovu	Index úžitkovosti	Index produkcie baranov	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	Roziačik Jaroslav, Zvolen	520,2	0,362	0,400	75,384
2.	KELO A SYNOVIA, s.r.o., Veľké Teriakovce	591,6	0,404	0,167	39,884
3.	CVŽV Nitra, ÚH Trenčianska Teplá	318,3	0,149	0,286	13,546

ukážka ukončenia ovčiariskeho roka so starými zvykmi, za doprovodu muziky, gajdič, práskania bičom i zháňania oviec pomocou pastierskeho psa a jeho pána Eda Janíčka.

Všetkých prítomných privítala a predstavila program i účinkujúcich moderátorka Mgr. Zden-

ka Juhošová. Návštěvníkov pozdravili predseda predstavenstva ZCHOK Ing. Igor Nemčok, primátor mesta Veľký Šariš Ing. Mikuláš Drab, zástupca primátora mesta Prešov JUDr. René Pucher a zástupca MPRV SR Ing. Róbert Mészároš. Počas doobedia verejnosť oboznámil Doc. RNDr. Milan

Práskanie bičom

Výstava zvierat

DEMETER 2012

Tabuľka 5: TOP 2011 - mliekové kríženice

Poradie	Názov chovu	Index úžitkovosti	Index produkcie baranov	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	CVŽV Nitra, ÚH Trenčianska Teplá	317,3	0,145	0,273	12,526
2.	Agrofarma sro, Červený Kameň	200,4	0,087	0,556	9,666
3.	PD Sklabiňa	298,3	0,081	0,286	6,938

Tabuľka 6: TOP 2011 - celkový víťaz v kategórii ovce

Poradie	Názov chovu	Index produkcie baranov	Index podielu triedy ER	Výsledný index
1.	Agrofarma Šárdor, Pleš	0,317	0,550	0,175
2.	Roziaik Jaroslav, Zvolen	0,362	0,400	0,145
3.	PD Sklabiňa	0,069	0,750	0,052
4.	CVŽV Nitra, ÚH Trenčianska Teplá	0,145	0,273	0,039
5.	PD Litovské Revúce	0,056	0,586	0,033

Pre stanovenie TOP 2011 boli použité podklady prevzaté z databázy PS SR š.p. Bratislava, ÚPZ Žilina

Tabuľka 7: TOP 2011 - kategória kozy

Poradie	Názov chovu	Percento plodnosti na okotenú kozu	Produkcia mlieka [kg]	Výsledný index
1.	Ing. M. MULARČÍKOVÁ-HELPEC, Záborské	240,0	1122,2	2693,3
2.	Ing. Jozef Kováč, Žarnovica-Huta	233,3	1119,0	2610,6
3.	Čekanová Katarína, Sabinov	216,7	766,1	1660,1

Margetín, PhD. s kvalitou a významom ovčieho a kozieho mäsa a Ing. Karol Herian, CSc. s významom ovčieho a kozieho mlieka a výrobkov z nich pre zdravie ľudí. Návštěvníci videli ukážky pasenia, zhánania a strihania oviec, spracovania ovčej vlny, vyrábal sa ovčí syr i bryndza. V priebehu celého podujatia sa konalo veľké množstvo sprievodných akcií.

Veľkým zážitkom pre prítomných bola **ukážka tradičnej výroby ovčej hrudky a bryndze** priamo na pódiu v podaní pána Štefana Črepa (predseda SPD P Lúžňan) aj s jeho odborným komentárom a následnou ochutnávkou vyrobenných produktov.

Ukážku strihania oviec predviedol pán Vrábel z PD Odorín s odborným komentárom Doc. RNDr. Milana Margetína, PhD.

Čo s ostrihanou **ovčou vlnou**, ako ju spracovať a čo všetko sa z nej dá vrobiť, vysvetlila i nádorne ukázala pani Jana Roziaiková zo Zvolena.

Člen predstavenstva ZCHOK Ing. Miroslav Ku-

bina a bača pán Vrábel z PD Odorín zaujali **práskaním biacom**, čo si mohli návštěvníci potom aj osobne vyskúšať.

Výstava oviec a kôz tešila sa záujmu hlavne detí. Chovatelia (prevažne z regiónu Šariša) predviedli 29 ks oviec (AGRO – LENT Malý Šariš – 5 ks jahničky C, Fiam agro services, s.r.o. – 2 ks barany SF, 3 ks jahničky SD, 3 ks jarky SD, Agro Torysa, s.r.o. – 3 ks jahničky LC, 3 ks jarky LC, PD Sekčov Tulčík – 2 ks bahnice RO + 1 ks baran RO, PD Olšavica Brutovce – 4 ks jarky ZV + 1 ks baran ZV, PD Jarovnice – 2 ks barany IF) a 3 kozy (Katarína Čekanová, Sabinov – 2 ks dospelé kozy BKK + 1 ks kozička).

Počas celého dňa bežala mäsová šou už aj na Slovensku dobre známeho majstra mäsiara Františka Kšánu z Prahy. **Názorná ukážka širokých možností spracovania jahňacieho mäsa** spojená s ochutnávkou výrobkov z jahňaciny vyrobenných priamo na mieste sa tešila trvalému záujmu

návštěvníkov.

Nechýbali ani **súťaže vo varení baranieho guláša** (1. miesto si odneslo družstvo VÝCHODNÁ – BEREKY – Bačova cesta, 2. miesto Fiam agro services Čačov), **v jedení guláša a pití piva, v jedení syrových nití, bryndze a pití žinčice** (tieto súťaže moderoval už osvedčený moderátor pán Štefan Črep, ktorého vtipný komentár rozsmial pozerajúcich sa divákov).

Deti sa vôbec nenudili – pod dohľadom Ing. Zuzany Teplickej a Doc. RNDr. Milana Margetína, PhD. si mohli zasútažiť i ukázať svoje umelcovské nadanie (hlavne v maľovaní a modelovaní z plastelíny). Z ich výtvorov vznikla fantastická výstavka umeleckej tvorivosti detí s ovčiariskou tematikou. V závere dňa si svoje vedomosti mohli overiť vo **vedomostnej súťaži pre deti „DEMETEROVSKÝ ALMANACH“**, ktorú moderoval Doc. RNDr. M. Margetín, PhD.

Vďaka paní Viere Vargovej, metodičke útvaru osvetovej činnosti Divadla Jonáša Záborského v Prešove, sme mohli vidieť pri práci rôznych **ľudových remeselníkov** (výrobca črpákov, hudočníckych nástrojov, remenár, pastier, plstenie, rezbár, stolár, tkanie, výroba slaného cesta, maľba na sklo, kožušinové výrobky, keramika, včelár, razenie mincí ...)

Počas celej soboty mali návštěvníci možnosť na **Gazdovskom dvore** zakúpiť si rôzne ovče

DEMETER 2012

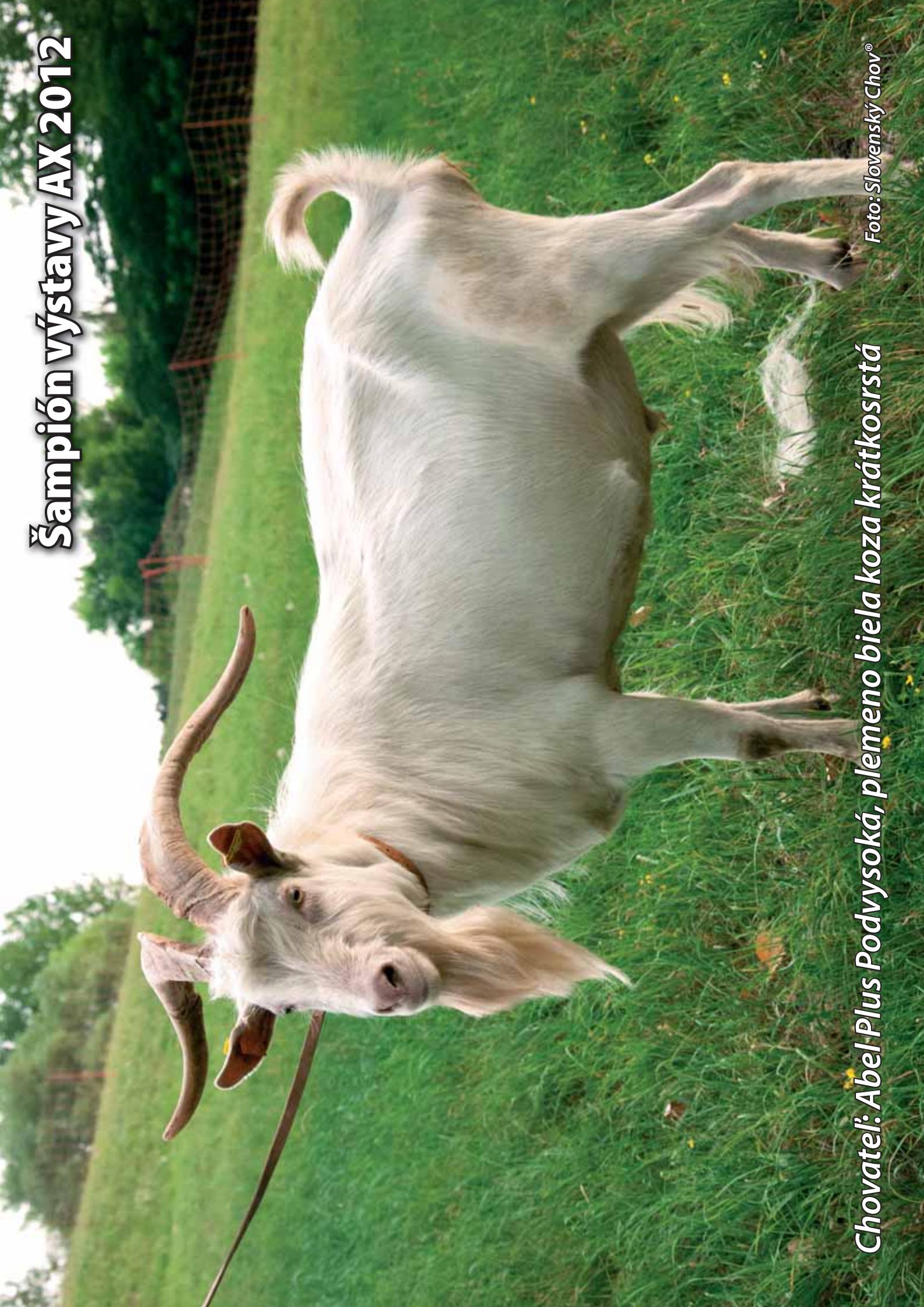
Šampión výstavy AX 2012
Najfotogenickejšie zvieratá výstavy
AX 2012

Chovateľ: PD Liptovské Revúce, plemeno zošľachtená valaška

Foto: Slovenský Chov®

Šampión výstavy AX 2012

Chovateľ: Abel-Plus Podvysoká, plemeno biela koza krátkosrstá

Foto:Slovenský Chov®

DEMETER 2012

Ukážka strihania ovič

Ukážka výroby brynze

Výrocie uznania ZV

Výstava zvierat

Výtvarné diela detí

Výroba ovčej hrudky

Zháňanie oviec

Súťaž v jedení syrových nití

Zvonkohra

Mäsiarska show F. Kšánu

Výstava zvierat

Ukážka pasenia so psom

DEMETER 2012

a kozie výrobky ako aj výrobky, ktoré s ovčiarstvom úzko súvisia.

Celú akciu sprevádzali folkloristi z Veľkého Šariša „Šarišské gavály“ a na záver sa rozlúčili tanecným obrázkom „Na priadkach“ folkloristi zo súboru Staríšan.

Podujatie bolo on-line vysielané na internete cez link: <http://new.livestream.com/filmasro/events/1586201>, kde ešte v súčasnosti sa nachádza ku zhľadnutiu v archíve.

Z podujatia bol spracovaný profesionálny záznam, ktorý bol odvysielaný 8. novembra 2012 v TV LUX, kde bola celá hodina venovaná tomuto podujatiu DEMETER 2012 a ovčiarstvu na Slovensku (<http://www.tvlux.sk/tvprogram/table/08-11-2012>). Informácie o tejto akcii boli odvysielané aj v STV vo Farmárskej revue 3.11.2012 (<http://www.stv.sk/online/archiv/farmarska-revue/?date=2012-11-03&id=51016>).

Oslavy Demetra na Šariši považujeme aj na základe reakcií od návštěvníkov za veľmi vydané. O ich vysokú úroveň, technické a organizačné zabezpečenie a zdarný priebeh sa hlavne pričinilo veľké oduševnenie členky predstavenstva ZCHOK paní Ing. Márie Mularčikovej, ktorá zastrešovala tohtoročného Demetera z pozície organizačného garantu. Dovoľujeme si jej touto cestou poďakovať v mene členov Zväzu a zamestnancov. Poďakovanie patrí aj ostatným členom predstavenstva ZCHOK, ktorí veľmi aktívne pristúpili k zabezpečeniu slávnoštenného ukončenia sezóny. Tí členovia, ktorí ste sa ho zúčastnili, ste ich priamo videli pri jednotlivých sprievodných podujatiach, ktoré pripravili. K úspešnému priebehu prispeli aj členovia Zväzu, ktorí pomohli

pri organizácii. Aj na tomto stretnutí bolo jasne badateľné, že ovčiarska a koziarska chovateľská obec nie je pasívna. Snaží sa byť bližšie verejnosti a aj takto ponúknut' svoje produkty spotrebiteľovi. Dúfame, že tradícia nezanikne a na budúci rok bude rovnako úspešné podujatie, podľa uznesenia výročnej členskej schôdze ZCHOK, v inom regióne Slovenska.

Na záver chceme poďakovať sponzorom podujatia, menovite firmám:

Agrodružstvo Bystré; Agrofarma – K, s.r.o.; AGROKOMBINÁT, akciová spoločnosť Sabinov; AFFED,a.s.; AST Ing. Sergej Špak; Bryndziareň a syráreň, s.r.o.; Data Leško PO, s.r.o.; DJZ Prešov, útvar osvetovej činnosti; Farma Kamenica Martina Angelovičová; FEEDPRODUCT – Winker, s.r.o.; FIAM, s.r.o.; FIAM agro services, s.r.o.;

FRAD spol. s.r.o.; GYUOKRMA s.r.o.; Ing. Alexander Pivovarník - INGMETAL; KRASS, s.r.o.; Mesto Prešov; Mesto Veľký Šariš; MILK – AGRO spol. s.r.o.; Milki s.r.o.; Národná sieť rozvoja vidieka SR; Občianske združenie Bačova cesta; OVČIARSKE ODBYTOVÉ DRUŽSTVO Šaroris Plus; Partnerstvo BACHUREŇ o.z.; PD Jarovnice; Pivovary Topvar, a.s.; Poľnohospodárske družstvo „Rozkvet“ so sídlom v Odoríne; RD Hron Slovenská Ľupča; SCHAUMANN Slovensko spol. s.r.o.; SÓDA, s.r.o.; SLO – WERFFT, spol. s.r.o.; UNIAGRO sevis, s.r.o.; UNIVEX-V,s.r.o.; VETERIS, s.r.o.; VETIS s.r.o.; Vladimír Gladiš - GLOBUS; ZLATÁ STUDŇA, s.r.o.; ZONA Prešov s.r.o.;

Autori:

Ing. Július Šutý (ZCHOK)
Ing. Pavol Gúglava (ZCHOK)

Odchov jahniat s produktami spoločnosti Trouw Nutrition Slovakia s.r.o.

Začína sa nám obdobie kotenia oviec, ktoré je tak povediac zimnou žatvou chovateľa. Farma v tomto čase ožíva veselým bľakotom jahniat, ktorý sa šíri z každého rohu maštale. Pre všetkých chovateľov je to radostné, ale i náročné obdobie, kedy je potrebné správne zvládnuť odchov jahniat. Každý chovateľ oviec má svoj vlastný osvedčený spôsob odchovu jahniat, podľa toho či chová mliekové, alebo mäsové plemená oviec. Na odchov nadvázuje buď tradičný, skorý alebo veľmi skorý odstav jahniat. A to je dôvod prečo Vám chceme priblížiť na konkrétnom príklade spôsob, ako sa dá jednoduchšie a ekonomicky efektívnejšie zvládnuť toto náročné obdobie odchovu jahniat.

Príkladom je odchov jahniat na farme vo Veľkých Teriakovciach patriacej spoločnosti Keľo a synovia s.r.o.. Myslím, že túto spoločnosť nemusíme najako zvlášť predstavovať. Jej zástupcovia MVDr. Patrik Keľo a Mgr. Ivan Keľo a ich chovateľské úspechy hovoria samé za seba.

So spoločnosťou Keľo a synovia s.r.o. už dlhšiu dobu spolupracujem a preto som ich oslovil, či by mi umožnili v ich chove vyskúšať produkty našej spoločnosti Trouw Nutrition Slovakia s.r.o. pre odchov jahniat. Konkrétnie sa jedná o imunopastu pre jahňatá TROLAM a sušené mledzivo KUBILAM.

Každý z chovateľov má z praxe skúsenosť, že sa v stáde pri kotení vyskytnú slabšie jahňatá. Stáva sa to hlavne pri dvoj- a viacpočetnom vrhu (trojčatá/štvorčatá...u plodných plemien). Máme dve možnosti, buď to necháme na matku prírodu a jahňatá prežijú, alebo ak máme čas, tak sa o ne pracne postaráme sami a skúsimy ich napojiť z fláše oddojeným mledzivom od matky a potom sa uvidí. V takýchto a podobných prípadoch je tu možnosť použiť prípravok TROLAM.

TROLAM – je to chutný gél, ktorý poskytne okamžitú imunitu pre jahňa, doplní nedostatok protílátok a má priažnivý vplyv na rozvoj črevnej mikroflóry. Obsahuje celé sušené vajcia, sušené odstredené mlieko, dextrózu, slnečnicový a palomový olej, vitamíny A, D, D3, E, B12. Podáva sa jahňatám ihneď po narodení per orálne dávkovačou striekačkou v dávke 3-5 ml, takže jedna striekačka má obsah 20 ml a je určená pre 4-5 ks jahniat.

Postrehy z firmy Keľo a synovia s.r.o.:
Od začiatku novembra sa nám kotia bahnice

plemena lacaune, ktoré boli pripravené v máji ako mimosezónne ovce. Kotných ostalo 70 ks. Počas kotenia sa nám vyskytol prípad bahnice, ktorá mala slabé dvojčičky. Po narodení boli apatické, slabé, nevedeli sa postaviť na nohy, takže sa nemohli ani napiť mledziva. Použili sme teda prvýkrát imunopastu TROLAM. Jahňatá na moje prekvapenie sa po podaní TROLAMU veľmi rýchle zotavili, boli vitálne, vyhľadávali matku, aby sa mohli naciať mlieka. V kondícii rýchle dobehli ostatné silnejšie jahňatá, ktoré sa narodili v ten istý deň. Takýchto prípadov počas kotenia sa nám vyskytlo ešte za 3-4 krátk. Vzhľadom na malú skupinu kotiacich sa bahníc to bolo v norme. Napriek všetkému prípravok Trolam nám pomohol zachrániť niekoľko jahniat.

Druhým prípravkom, ktorý sme mali možnosť vyskúšať bol KUBILAM. Na farme sa nám vyskytol prípad počas kotenia oviec, kedy bahnica po okotení nemala dostatočné mledzivo pre jahňatá, konkrétnie mala trojčatá. V takomto prípade máme dve možnosti. Chýbajúce mledzivo pre jahňatá získame oddojením od inej bahnice po okotení, ktorá má dostatočné mledzivo. Následne jahňatá napojíme z fláše, alebo jahňatám podáme natívne mlieko. V obidvoch prípadoch sa nám jahňatá buď podarí zachrániť, alebo to neprežijú. Mledzivo obsahuje potrebné imunoglobulíny, ktoré jahňatá dokážu získať výhradne z mledziva. Sliznica tráviaceho traktu sa do 24 hodín po narodení uzavrie, stáva sa pre protílátky nepriestupnou a jahňatá potrebujú imunitu nezískajú a následne nám uhynú. Ak sa nám podarí jahňatá naprieč slabej imuniti zachrániť, stávajú sa mälo odolnými a zaostávajú v raste, chorlavejú.

Spokojný chovateľ

Táto problematika je skôr známa u chovateľov mäsových plemien oviec ako u mliečnych plemien. V tomto prípade sme mali možnosť použiť prípravok KUBILAM.

KUBILAM je alternatívnou náhradou mledziva u jahniat. Podáva sa jahňatám ihneď po narodení ak zistíme, že bahnica nemá mlieko. Hlavnou zložkou prípravku je 70 % podiel sušených mliečnych bielkovín. Obsahuje vysokú hladinu protílátok a umožňuje jahňatám dobrú odolnosť voči chorobám, podporuje rast a zvyšuje vitalitu. Jeho príprava a aplikácia je veľmi jednoduchá za pomocí fláše s cumľom. Dávkovanie je 20 g balenie na 4 kg živej hmotnosti jahňata, takže 1 x 20 g sa rozpustí v 100-125 ml vody o teplote +45 C. Je nevyhnutné aby bol KUBILAM podávaný 1-3 krát najneskôr do 6 hodín po narodení kedy je sliznica tráviaceho traktu schopná prijímať tieto imúnne látky.

Jahňatá takto získali potrebnú imunitu, boli vitálne a mohli sme ich ďalej napájať čerstvým mliekom, alebo mliečnou náhradou. Na jahňatách ne-

Boxové ustajenie po okotení

Skupinové ustajenie bahníc

Salaš pod Maginhradom a v pozadí farma oviec spoločnosti Keľo a synovia, s.r.o.

bolo vidno žiadne rastové rozdiely oproti jahňatám, ktoré boli pod matkami. Tento prípravok sa nám osvedčil pri odchove našich jahňiat. Je výbornou pomôckou pre chovateľa oviec, ktorá mu pomôže znížiť počet uhynutých jahňiat po narodení a zabrániť tak ekonomickým stratám pri odchove jahňiat. Pomer medzi nákladmi a výsledným efektom pri takomto spôsobe odchovu je príaznivý a môže nám pomôcť zachrániť značné množstvo jahňiat. Počas kotenia oviec je dôležitý správny prístup a zodpovednosť ošetrovateľov, na ktorých sme patrične hrdí.

Odchov a odstav jahňiat na našej farme

Spôsob odchovu a odstavu jahňiat si každý chovateľ zvolí sám v závislosti od vlastných možností, alebo má rokmi overený spôsob, ktorý sa mu osvedčil.

Na farme chováme 200 ks bahníc mäsového plemena berrichon du cher, 200 ks bahníc plemena ile de france, ktoré sa kotia sezónne v apríli a 210 ks bahníc mliekového plemena lacaune. Toto stádo lacaunských bahníc sme si rozdelili na dve stáda. Máme naplánované sezónne a mimosezónne kotenie oviec a postupne navyšovať stav bytov tohto plemena. Prvú skupinu bahníc sme priprustili v máji pričom nám ostalo kotníkov 70 ks bahníc ktoré sa začali kotiť začiatkom novembra. Druhá polovica stáda sa priprustila v auguste.

Jahňatá narodené v novembri sú hneď po narodení umiestnené do individuálneho boxu spolu s matkou, kde sú 3-5 dní podľa potreby. Následne sa presúvajú bahnice s jahňatami do

skupinového koterca cca 40-50 ks, kde zotravajú jeden mesiac. Jahňatám sa od 3-5 dňa v škôlke podáva kompletná granulovaná kŕmna zmes pre jahňatá ČOJ 93-0 od spoločnosti Trouw Nutrition Slovakia s.r.o.. Granule sú v priemernej veľkosti 3 mm čo je pre jahňatá optimálna veľkosť a podáva sa ad libitum od 3 do 120 dní. Ku granulám je pridávaná sušená mliečna náhrada s 50 % obsahom sušeného odstredeneho mlieka. Jahňatá majú neobmedzený prístup k čerstvej vode a kvalitnému lúčnemu a lucernovému senu. Po 1. mesiaci sa jahňatá odstavia od matiek a presunú sa do spoločného koterca. Veľkosť skupiny ostáva zachovaná ako aj kŕmna dávka. Ako prípravok dostávajú do samostatného žlabu kukuričnú siláž. Bahnice sa 1.mesiac po okotení začnú dojiť a mlieko sa dodáva do mliekarne 1 x za 3 dni. Cena zimného ovčieho mlieka je príaznivá, takže skorý odstav jahňiat od bahníc nám prináša patričný finančný zisk. Tým že sa jahňatá odstavia vo veku 30 dní, nemá na ich prírastky a kondíciu žiadne negatívny dopad, práve naopak, jahňatá sú čulé a dobre rastú. Takto sú jahňatá ustajnené do veku 3-4 mesiacov, po ukončení spoločného odchovu sa jahničky oddelia a presunú sa do stavov jariek a baránky idú na bitúnok. Dôležitú úlohu pri tomto spôsobe odchovu jahňiat zohráva výživa a to kvalitná kŕmna zmes pre jahňatá a kvalitné objemové krmivá (lúčne a lucernové seno, siláž alebo senáž) a v neposlednom rade dobrá práca ošetrovateľov.

No na to, aby jahňatá začali čím skôr prijímať objemové krmivá, je potrebné tráviať ci trakt jahňiat navyknúť na trávenie vlákniny.

Nám sa to podarilo dosiahnuť skrmovaním kvalitnej granulovanej kompletnej kŕmnej zmesi pre jahňatá ČOJ 93-0. Táto ČOJ 93-0 od spoločnosti Trouw Nutrition Slovakia s.r.o. svojím optimálnym zložením má na to všetky potrebné predpoklady. Má vysoký obsah vlákniny, ktorý je zastúpený hlavne lucernovou múčkou a má optimálny obsah živín a energie. Obsahuje minimálne množstvo pšenice, ktorá pôsobí na bachor jahňiat acidózne. Vláknina naopak pôsobí príaznivo na vývoj papíl a sliznice v bachore a celého tráviaceho traktu. Granulovaná ČOJ má výhodu v tom, že sa s ňou ľahšie manipuluje. Nepráší sa z nej ako pri klasickej syprej ČOJ, čím predchádzame respiračným problémom u jahňiat.

Už pri prvom pohľade na skupinu odstavených jahňiat bolo vidieť, že sú hmotnostne vyrovnané, v dobré kondícií. Ak si porovnáme spotrebú klasickej ČOJ-ky a tejto granulovanej ČOJ, tak v rovnako veľkej skupine jahňiat počas celého odchovu, sme dosiahli o 1/3 nižšiu spotrebú ČOJ 93-0, čo sa nám príaznivo odzrkadlilo v celkových nákladoch na odchov jahňiat.

Touto cestou by som chcel podakovať spolumajiteľom farmy spoločnosti Keľo a synovia s.r.o., pánonovi MVDr. Patrikovi Keľovi a Mgr. Ivanovi Keľovi za doterajšiu spoluprácu.

**Ing. Jozef Novotný,
Trouw Nutrition Slovakia s.r.o.,
Trnavská cesta 813/3, 926 01 Sereď,
Tel: +421 31 789 4712,
jozef.novotny@nutreco.com,
0918 736 339**

Použité produkty pri odchoveni jahňiat od spoločnosti Trouw Nutrition Slovakia s.r.o.

Skupinové ustajnenie do 1. mesiaca po narodení jahňatá su s matkami

Skupinové ustajnenie odstavených jahňiat 1. mesiac po narodení

Šlechtitelská práce u mléčných plemen ovcí - review

Příspěvek se zabývá vývojem a současným stavem šlechtitelské práce v chovu dojených plemen ovcí a plemenářskými programy, které jsou v současné době zaměřené na zlepšení dojivosti. Uzakateli zdraví stojí v popředí zájmu šlechtění na rezistenci ke scrapie a k nematodům. Dále se zabývá změnami v plemenářské práci, které vychází z požadavků spotřebitelů na zdravé a funkční potraviny. Na konec jsou uvedeny některé potenciální aplikace v molekulární genetice. Informace vychází ze zdrojů: ICAR, časopisů Journal of Dairy Science a Small Ruminant Research a organizace EAAP.

Ing. Pavel Bucek,

Českomoravská společnost chovatelů, a.s.

Produkce ovčího mléka je v porovnání s kravským nízká. Přibližně 46 % světové produkce ovčího mléka pochází ze států okolo Středozemního moře. Nejdůležitější země z hlediska počtu bahnic dojených plemen ovcí a produkce mléka jsou Řecko, Itálie, Španělsko a Francie (KU ve Francii – tabulka 1). Ve sledování ICAR pak jsou dále uvedeny země střední Evropy (Slovensko, Maďarsko a ČR) a východní Evropy. Významné jsou dále také země blízkého východu (Turecko a Irán). Chov mléčných plemen ovcí je často soustředěn do méně úrodných oblastí.

Velké rozdíly existují mezi jednotlivými plemeny v dosahované užitkovosti. Nejnižší užitkovost se uvádí od 108 a 115 kg za laktaci u plemen corse (Francie) a delle langhe (Itálie). Nejvyšší dojivost bylo dosaženo u plemen východofríská ovce (Německo) 632 kg a awassi (Izrael) 495 kg mléka za laktaci. Byla vykázána vysoká variabilita mezi jednotlivými plemeny. Porovnání dojivosti mezi jednotlivými plemeny by mělo být prováděno s rezervou, protože existuje celá řada vlivů, která ho znesnadňuje. Jako příklad lze uvést délku laktace, která se pohybuje od 120 dnů u plemene awassi v Turecku do 300 dnů pro východofrískou ovci v Německu. Dokonce i ve stejné zemi (Francie) existuje rozdílná délka období dojení 139 a 178 dnů pro plemena pyrenean a corse. Obsah tuku kolísá od 5,86 % u plemene latxa do 7,49 % u plemene

churra, zatímco obsah proteinu od 4,78 % u manech red-faced do 6,11 % u plemene churra. Obsah tuku a proteinu se pohybuje na úrovni 6,51 % a 5,15 % u plemene lacaune a 6,50 a 5,76 % u plemene sarda.

Šlechtitelské programy byly využity v sedesátých letech minulého století. Nejefektivnější program pro dojené ovce byl založen na základě pyramidového managementu populace s chovateli nukleových stád na vrcholu (s plemennými knihami, kontrolou užitkovosti, inseminací, kontrolovaným připouštěním, odhadem plemenných hodnot a oficiální kontrolou užitkovosti).

Poté je genetický pokrok přenesen do komerčních stád, skrze berany v inseminaci a v přirozené plemenitbě. K vybalancování technických a ekonomických aspektů selektivních programů je optimální velikost populace v nukleových stádech v intervalu 10 až 20 % z celé populace. Tento přístup byl aplikován u plemene lacaune ve Francii a měl za následek, že se produkce mléka v letech 1960 až 1990 v nukleových stádech ztrojnásobila. Podobná schémata byla zavedena později u plemen manech, bas-béarnaise a corse ve Francii, ve Španělsku u plemene churra, latxa, manchega a v Itálii u plemene sarda.

Praktický příklad fungujícího šlechtitelského programu z Francie lze stručně popsát následujícím schématem:

- pyramidová struktura šlechtě-

ní plemene s aktivní populací reprezentovanou nejlepšími zvířaty na vrcholu a zbylou částí populace určenou ke komerčním účelům;

- Záměrné připařování na základě definovaných kritérií, testace potomstva s využitím inseminace - 700 beranů za rok (čerstvé semeno);
- nukleová stáda, selekční stáda s oficiální kontrolou užitkovosti a elektronickou identifikací;
- produkční stáda s neoficiální kontrolou užitkovosti, s identifikací, a se zapojením/nebo bez zapojení do kontroly užitkovosti.

Šlechtitelské programy – cíle a kritéria

Produkce mléka reprezentuje více než dvě třetiny celkového příjmu v této oblasti. Zvyšování produkce mléka je v současné době stále nejvíce ziskovou strategií pro celou řadu plemen. Téměř všechno ovčí mléko je využíváno pro produkci sýrů. Z tohoto důvodu hraje obsah mléčných složek důležitou roli.

Negativní genetické korelace mezi produkcí mléka a obsahem mléčných složek zvyšují potřebu zařadit obsah tuku a proteinu do šlechtitelských programů. V praxi je ale zmenování na základě obsahu složek prováděno pouze v některých evropských zemích, kde je tento sektor rozvinut v širším měřítku. Produkce mléka za období, kdy je ovce výlučně dojena, je v současné době převažující selekční kritérium ve většině populací dojených plemen ovcí. Pouze u plemene lacaune a french pyrenean šlechtitelé provádějí selekční kritéria na základě

lineární kombinace ukazatelů produkce tuku a proteinu kombinované s obsahem tuku a proteinu. Selekcí kritéria u plemene lacaune a dalších plemen ve Francii uvádí tabulka 2. Ve Španělsku byl obsah proteinu zaveden jako selekční kritérium u plemene churra.

Genetické parametry spojené s produkcí mléka

Genetické parametry založené na celkové laktační bázi pro ukazatele produkce dosahují podobných hodnot jako u skotu. Dědivosti pro produkci mléka, tuku a proteinu jsou na střední úrovni (okolo 0,30) a jsou nižší než pro obsah mléčných složek (0,50 až 0,60). Byla zjištěna nižší heritabilita u španělských plemen ovcí, pravděpodobně z důvodu častého problému při individuálním odběru vzorků mléka. Genetické korelace odhadnuté mezi produkci mléka a tuku a proteinu jsou kladné (na úrovni mezi 0,77 až 0,93). Genetické korelace mezi produkci mléka a obsahem složek jsou záporné a je zde vysoká variabilita u těchto korelací. Korelace mezi produkci tuku a proteinu s korespondujícími obsahy obsahu tuku a proteinu vykazují vysokou variabilitu u jednotlivých plemen.

Využití inseminace

Inseminace je obvyklá technologie u dojených plemen skotu, zatímco u dojených plemen ovcí je její využití pro plemenářské účely limitované. Nepříliš časté využití inseminace u dojených plemen ovcí je dané komplikovanou strukturou děložního hrdla a z toho odvozenými problémy při inseminaci. Inseminace se většinou provádí s čerstvým semenem, po synchronizaci říje, s využitím vaginálních nebo cervikálních technik. Běžná úroveň zabřezávání se pohybuje na úrovni od 42 % u plemene sarda do 60 až 70 % u plemen lacaune a manchega. Využití zmrzeného semene je omezené, protože musí být deponováno chirurgickou nebo laparoskopickou cestou. Zvýšení zabřezávání na 70 až 80 % nevyrovná většinou vysoké náklady a obtíže při využívání této metody. Ovce mohou být inseminovány jednak v průběhu reprodukční sezóny a u nazabřezlých se využívá přiro-

Tab. 1: Kontrola užitkovosti mléčných plemen ovcí ve Francii

Plemeno	Velikost populace ¹⁾	% ²⁾	% inseminace ³⁾	Testace ⁴⁾	Produkce mléka
lacaune	870 000	20	85	445	288 l (165 d)
manech red faced	480 000	23	50	151	194 l (155 d)
manech black faced			45	36	142 l (140 d)
basco béarnaise			50	52	167 l (143 d)
corsican	95 000	21	30	31	144 l (186 d)

¹⁾ celkem; ²⁾ oficiální kontroly užitkovosti; ³⁾ v nukleových stádech; ⁴⁾ potomstva s využitím inseminace otců.

Zdroj: Larroque, 2011

Tab. 2: Selekcí kritéria u dojených plemen ovcí ve Francii

Testace potomstva			Selekcí kritéria	Inseminace testace potomstava – počet beranů
Plemeno	Čerstvé semeno	Zmrzařené semeno		
basco-béarnaise	14 128	0	Produkce mléka & tuk & protein	52
corse	6 336	0	Produkce mléka	31
lacaune	395 812	0	Produkce mléka & tuk & protein & počet somatických buněk & utváření mléčné žlázy	445
manech tête noire	7 869	0	Produkce mléka & tuk & protein	36

Zdroj: Larroque, 2011

zená plemenitba. Další problémy mohou pramenit z restrikcí při využívání hormonů, které pramení z požadavků spotřebitelů na organické produkty. Rozšíření inseminace je limitováno vysokými náklady na řízení inseminačních stanic. Využívání čerstvého semene je obtížné pro plánování připouštění a nedovoluje chovatelům výběr berana pro jejich elitní bahnice.

Farmáři, kteří jsou zapojeni do inseminace, by měli mít dobré manažerské znalosti, aby zvládli synchronizaci bahnic. Tento přístup pozitivně ovlivňuje genetický pokrok v celé populaci. Většina chovatelů využívá přirozenou plemenitbu a inseminace je využívána zejména v nukleových stádech ze třech hlavních důvodů:

- genetického propojení;
- k testaci mladých beranů;
- k realizaci plánovaného připoštění elitních beranů a bahnic.

Inseminační dávky beranů by měly být sdíleny mezi stády v rozdílných podmínkách prostředí. Toto je důležité zejména u plemen chovaných v různých podmínkách. Potenciální genetický zisk v nukleových selektovaných stádech roste se zvyšujícím se využitím inseminace. V simulační studii bylo ukázáno, že u plemene manchega, by podíl inseminace měl být při nejmenším 50 % k získání maximálního genetického zisku. U některých francouzských plemen se inseminace využívá jako hlavní reprodukční technika a je využívána ve velké části celé populace, nejen v nukleových stádech, ale i v komerčních chovech k transferu genetického zisku vytvořeného ve stádech s kontrolou užitkovosti. V situaci kdy je inseminace využívána v malém mříži, je často problematické propojit ve stejně době žijící skupiny zvířat. Toto je jeden z hlavních problémů při odhadu plemenných hodnot. V těchto případech je klíčové spárovat inseminaci s kontro-

lovanou přirozenou plemenitbou. U některých plemen chovatelé organizují přirozenou plemenitbu seskupováním bahnic s beranem během připouštěcího období. Tato manažerská strategie umožňuje snadno zjištění korektního otce jehněte na základě dne obahnění. Kombinace kontrolované přirozené plemenitby s malým podílem plánované inseminace generuje genetická propojení mezi stády, která dovolí přesnou genetickou evaluaci ne pouze pro berany v inseminaci, ale i pro berany v přirozené plemenitbě. Důležitou roli hrají berani narození v inseminaci, kteří se využívají pro kontrolované připoštění v přirozené plemenitbě, kdy se vytvoří dodatečné neprémě genetické propojení. Jako příklad lze uvést plemeno sarda a jeho šlechtitelský program, kde je 20 % bahnic na prvním obahnění narozeno v inseminaci a dalších 30 % z přirozené plemenitby od beranů, kteří se narodili z inseminace. V případě, že je rozšíření inseminace na neuspokojivé úrovni a kontrolovaná přirozená plemenitba je vzácná, dochází k problémům s původy a k redukcí velikosti efektivní populace. Následně je také negativně ovlivněna preciznost odhadu plemenných hodnot a vypočtených genetických parametrů. V současné době jen selekční schéma zahrnující inseminaci ukazuje na možnost dosahnutí uspokojivý roční genetický zisk. Moderní asistované reprodukční

technologie jako ET a mnohonásobná ovulace, in vitro fertilizace a klonování nejsou rutinně aplikovány ve šlechtitelských programech ovcí a jsou pouze využívány sporadicky pro experimentální účely.

Propojenost stád – praktický případ z Velké Británie

Tradičně bylo propojení stád ve Velké Británii navrženo tak, že byly využívány referenční beraní a za organizaci byla zodpovědná družstevní plemenářská uskupení. Tento přístup byl znám pod pojmem otcovské referenční schéma. Široké využití populárních linii zajišťuje v současné době propojení stád na uspokojivé úrovni. Propojení stád nám ukazuje, s jakou jistotou mohou být plemenné hodnoty porovnávány ve stádě s plemennými hodnotami v ostatních stádech. Propojenost je kalkulována jako počet genů, které mají zvýšenou v rozdílných stádech společně. Je to kalkulováno s využitím původů všech zvířat zaznamenaných do 8 týdnů věku. Status propojenosti stád je pak rozdělen do třech kategorií zelené, jantarové a červené. V případě, že analyzovaná zvířata mají málo údajů z kontroly užitkovosti, nebo je propojení mezi stády na neuspokojivé úrovni mají plemenné hodnoty sklon k průměru populace. Toto je hlavní důvod pro to aby stáda v červené skupině zavedla opatření ke zlepšení propojnosti. U stád v zelené skupině bude

ale dodatečný přínos ze zlepšení propojení nízký. Ke zlepšení propojenosti pak můžou být využita tato opatření:

- genetické spojení s dalšími stády;
- nejrychlejší a nejlepší je generovat vysoký stupeň propojnosti připouštěním části stáda (běžně 30 bahnic) referenčním beranem, nebo beranem ve stádě, který byl široce využíván ve stádech v kontrole užitkovosti (pro toto opatření je nezbytné zavést inseminaci);
- využívání sdílených beranů pro přirozenou plemenitbu, může generovat podobný stupeň propojení stád jako při inseminaci. V těchto případech je ale obtížné získat vyšší počet potomstva ve větším počtu stád;
- využití při nejmenším alespoň jednoho berana ve stádě po dobu více než 1 rok zlepší genetické propojení mezi jednotlivými roky a umožní kalkulaci sezónních rozdílů v managementu.

Programy kontroly užitkovosti

Ve státech okolo Středozemního moře s velkými populacemi dojených plemen ovcí je zapojení do kontroly užitkovosti na rozdílné úrovni (20 % ve Francii, 13 % ve Španělsku, 8 % v Itálii, a méně než 1 % v Řecku). Oficiální kontroly užitkovosti ve Francii, Španělsku a Itálii reprezentuje 90 % kontroly užitkovosti v ICAR. V zemích s malými populacemi reprezentuje kontrola užitkovosti pouze několik komerčních stád. V kontrole užitkovosti dojených plemen ovcí jsou vysoké náklady, pokud porovnáme jejich výši s komerční hodnotou bahnice. V mnoha zemích jsou tyto náklady široce pokryté z veřejných zdrojů.

Kontrola užitkovosti vyžaduje také nadstavbový servis pokryvající většinu farem, to znamená, že se jedná o strukturu, která nemů-

Tab. 3: Kontrola mléčné užitkovosti – praktický příklad z Francie¹⁾

Obahnění	Kojení	Dojení dvakrát za den						Zasušení
Měsíční kontrola KU, vždy z ranního dojení (upravováno (adjustováno) na tank s mlékem), kalkulace laktace (TMM) - je mléko vyprodukované během období výlučného dojení. Jedná se o případ, kdy je začátek výlučného dojení po období kojení.		1	2	3	4	5	6	Měsíční kontrola KU
% tuku, % proteinu a počet somatických buněk (není dostupné pro plemeno corsican), průměr 3 kontroly na analýzy obsahu složek, vzorkování za část laktace		1	2	3				% tuku, % proteinu a počet somatických buněk

¹⁾ ovce zjednodušený systém kontroly užitkovosti, metoda kontroly užitkovosti AC pro produkci mléka, dojení po období kojení, délka období kojení 35 dnů, u všech plemen z více než 80 % strojní dojení (plemeno lacaune 100 %).

Zdroj: Larroque, 2011

že být vytvořena rychle a levně. Proto je doporučováno využívat zjednodušené metody kontroly užitkovosti z důvodu snižování fixních nákladů, které v těchto případech nejsou tak vysoké jako u metody A4, která zahrnuje dvě kontrolovaná měření ze dvou dojení. Zjednodušené metody jsou také důležité proto, aby došlo ke zvýšení počtu zapojených bahnic do kontroly užitkovosti a k zajištění vysokého zisku v celé populaci. Dvě zjednodušené metody byly schváleny ICAR již v roce 1992:

- AT (alternativní);
- AC (korigované dojení).

Podle sledování ICAR jsou tyto dvě metody nejrozšířenější, ačkoliv některé země stále používají A4. Pouze ve Francii je velice rozšířena metoda D (neoficiální kontrola užitkovosti) využívaná proto, aby došlo u komerčních farmářů k optimalizaci vyřazování bahnic a zřazování nových bahnic do stáda. Kontrola mléčných složek na rozdíl od skotu je nepovinný ukazatel. Sběr vzorků mléka pro analýzy na obsah tuku a proteinu je stále manuální, časově nákladný a náročný. Může také v některých případech reprezentovat i 10 % nadojeného mléka. Nákladová efektivnost se může dosáhnout zavedením zjednodušených metod kontroly užitkovosti (praktický příklad z Francie – tabulka 3). V současné době je kvalitativní kontrola užitkovosti zavedena pouze u několika plemen a často navržena tak, že se bere pouze jeden vzorek ze dvou dojení, často pouze na první nebo na první a druhé laktaci. Tyto zjednodušené metody, ale na druhé straně vedou k méně přesným informacím pro odhad plemenných hodnot. Vysoký podíl kvalitativní kontroly užitkovosti je v zemích s malými populacemi dojených plemen ovcí (Chorvatsko, Slovensko, Německo, Česká republika a Slovensko). Využití mlékoměrů by bylo jednou z cest jak redukovat náklady na kontrolu užitkovosti.

Přehled o kontrole mléčné užitkovosti ve vybraných členských zemích ICAR:

- Itálie – metody AT, AC, dojení po odstavu, odstav 30 dnů, TSMM, TMM, tuk a protein, utváření mléčné žlázy a morfologická evaluace, šlechtitelský program, kde se využívá inseminace, PrP

- Kanada metoda - B4, TMY kalkulace laktace
- Belgia – dojení po obahnění, po odstavu, odstav 37 dnů, metoda AT4, TMM, obsah složek v mléce T, B, SB
- Chorvatsko – AT, dojení po odstavu, odstav 32 – 61 dnů podle plemen, TSMM, TMM, T, B, L, SB, reprodukční ukazatele, hmotnost při narození
- Německo – dojení po obahnění, dojení po odstavu, odstav 50 až 70 dnů, A4, B4, AT4, E4, kalkulace laktace TMY, TMM, složky T, B, SB, L a močovina, reprodukce, dlouhověkost, hmotnost, zevnějšek a utváření mléčné žlázy, kvalita vlny, PrP
- Řecko – A4, dojení po odstavu, odstav 42 až 55 dnů podle plemen, šlechtitelský program, který využívá inseminaci
- Slovinsko – dojení od obahnění i po odstavu podle plemen, odstav 39 až 53 dnů podle plemen, TSMM, TMY, TMM, metoda AT, T, B, SB a L, PrP
- Španělsko – metoda AT, odstav 25 až 55 dnů podle plemen, dojení od obahnění i po odstavu podle plemen, TSMM, TMY, TMM, AT, AC, utváření mléčné žlázy, dlouhověkost, plodnost

Odhad plemenných hodnot

Ačkoliv může být využit Test-Day model, v současné době převažuje laktační přístup pro odhad plemenných hodnot ukazatelů mléčné produkce. Téměř všechna plemena využívají BLUP-animal model, který zahrnuje fixní efekty a náhodné aditivní genetické a trvalé permanentní environmentální efekty. Produkce za laktaci je kalkulována u většiny plemen pouze za období výlučného dojení. V některých systémech v Izraeli a Německu jsou jehnata odebrána od bahnice velice rychle po obahnění. Znamená to, že bahnice je dojená po celou laktaci.

Realizovaný genetický zisk

Většina plemen využívá trend růstu produkce mléka jako výsledek vývoje manažerských technik. U středně extenzivních systémů, kde pastva reprezentuje důležitou část krmné dávky, je tento trend nižší a nepravidelný protože existuje variabilita v roční dostupnosti pastvy, na kterou jsou tyto systémy citlivé. Realizované genetické zisky jsou vysoce variabilní podle úrovně managementu hlavních selekcích

nástrojů. V tomto smyslu jsou klíčové tyto ukazatele: délka trvání programu, podíl inseminace, březost, přesnost kontroly užitkovosti, odhad plemenných hodnot hrají klíčovou roli.

Francie – genetický zisk

U plemene lacaune byl dosažen genetický zisk blízký 6 litrů za rok mezi roky 1980 až 1994. Jednalo se o 2,4 % průměrné produkce v nukleových stádech (0,19 genetické směrodatné odchylky). Genetický zisk obsahu tuku a proteinu od roku 1987 dosáhl +0,21 respektive +0,14 % za rok. Genetický zisk pro produkci mléka přetrává na úrovni 5 litrů za rok od roku 2002. Šlechtitelský program ve Francii čerpá přínosy kvalitního servisu a vychází z vysoké manažerské úrovně na farmách, která umožňuje realizovat přesnou kontrolu užitkovosti a je také dán vysokým podílem inseminace. Plemeno corse, u kterého byl zaveden šlechtitelský program v roce 1990, vykázalo genetický zisk 0,81 litrů za rok. U plemen red-face manech, black-faced manech, basco-béarnaise pyrenean breeds byl vykázán genetický zisk 4,33; 3,19 a 3,53 litrů za rok.

Selekce na odolnost proti scrapie

Scrapie je přenosná spongiformní encefalopatie, která ovlivňuje ovce i kozy. Současné poznatky ukazují, že patologická forma proteinu se vyskytuje v mléčné žáze ovcí. Rezistence ke scrapie je u ovcí geneticky daná prionovým proteinovým genem PRPN a jeho polymorfismem. Existuje pět kombinací tohoto polymorfismu a nejvíce jsou frekventované aley ARR, ARH, ARQ, AHQ a VRQ. U ARR je rezistence zatímc o ostatních existuje rozdílná míra citlivosti v závislosti na plemeně a zemi. Cílem je zvýšení výskytu aley ARR.

Selekce na PRPN gen může ovlivnit i další ukazatele. Vliv na mléčnou užitkovost se v žádné studii neprojevil. Byl ale prokázán vliv na počet somatických buněk a na rezistenci k nematodům. Přímý efekt na produkční vlastnosti byl vyloučen. Selekce na rezistenci ke scrapie může ovlivňovat genetický zisk u produkčních vlastností. V malých populacích může dojít k potenciálnímu náhodnému spojení mezi specifickým PRPN genotypem a polygenickou hodnotou pro

produkční vlastnosti. Ve velkých selektovaných populacích genetický zisk produkčních vlastností limitovaný ztrátou selekčního tlaku způsobenou zavedením dodatečného šlechtitelského cíle.

Využití dojitelnosti

Dojení v chovech s mléčnými plemeny ovcí patří mezi nejnákladnejší pracovní činnosti a ovlivňuje také produkci mléka a zdravotní stav mléčné žlázy. Cílem je, aby v průběhu dojení nemuselo docházet k manuálním zásahům chovatele. Sledování a kontrola rychlosti uvolňování mléka je limitováno obtížností identifikovat vhodná kritéria, která bylo možné sledovat u ovcí a sbírat o nich data ve větším měřítku. Jeden z možných přístupů, ve kterém se využívá skóre na stupnici od 1 do 5, které je subjektivně zaznamenáno farmářem a je široce rozšířeno u skotu není možné realizovat u dojených plemen ovcí. Důvodem je, že dojení u ovcí je kolektivní činností a vysoká průměrná velikost stáda v některých zemích. Jedním z perspektivních přístupů je automatické zařízení, které je schopné měřit čas potřebný k uvolnění „prvního mléka“ a maximální tok mléka. Oba ukazatele mají velkou individuální variabilitu. To znamená, že jsou geneticky determinovány a mohou být zlepšeny s využitím selekce. Dědivost těchto ukazatelů byla ve francouzské studii v experimentálním chovu plemene lacaune na úrovni 0,55 respektive 0,54. Dlouhodobá efektivní selekce na produkci mléka vede ke zlepšení genetického založení rychlosti uvolňování mléka, protože oba ukazatele, maximální tok mléka a čas potřebný k uvolnění prvního mléka, mají kladnou genetickou korelací s produkcí mléka.

Utváření mléčné žlázy

Pro zlepšení genetického založení pro dojitelnost může být využita i selekce na morfologii mléčné žlázy. Hodnocení utváření na základě devítibodové lineární stupnice bylo poprvé navrženo pro plemeno churra a adaptováno pro další plemena.

Ve Francii se hodnotí zevnější mléčné žlázy u plemene lacaune od roku 2000. Hodnocení zevnějšku se provádí u bahnice na první laktaci v nukleových stádech a zajišťuje ho 15 klasifikátorů. Z francouzských

studií vyplývá, že má zevnějšek střední dědivost a přínos jeho hodnocení je zejména získání informací o zdravotním stavu mléčné žlázy a o vhodnosti bahnice pro využití při strojním dojení a možnost selektovat na tyto ukazatele. Ve Francii se v současné době hodnotí tyto ukazatele:

- závěsný vaz;
- směr, postavení struků;
- hloubka vemene.

U plemene sarda ve Španělsku se hodnotí upnutí mléčné žlázy. Ukázalo se, že se jedná o spolehlivou a objektivní metodu, u které existuje vysoká opakovatelnost hodnotitelů a vysoké průměrné korelace mezi rozdílnými hodnotiteli.

Opakovatelnost ukazatelů utváření mléčné žlázy hodnocených lineárním popisem byla vysoká uvnitř laktace a střední mezi laktacemi. Dědivost se uvádí u jednotlivých znaků v intervalu 0,16 až 0,42 v závislosti na hodnoceném znaku a na plemenu. V některých případech existují výjimečné případy, kdy byla vykázána nízká dědivost pro upnutí vemene pouze na úrovni 0,06. Genetické korelace mezi první a druhou laktací se pohybují v intervalu 0,85 až 0,95. Všechny výsledky ukazují, že přesná evaluace mléčné žlázy je možná s využitím jednoho časného skóre platného pro celý život bahnice. Genetické korelace mezi jednotlivými znaky byly přiměřená a naznačují, že selekce na jeden ze znaků pozitivně ovlivní utváření mléčné žlázy.

Genetické korelace s produkci mléka byly záporné u hloubky vemene -0,36 u plemene latxa, -0,37 u plemene lacaune, -0,48 u plemene sarda, -0,82 u plemene churra. Genetické korelace produkce mléka s rozmístěním struktur jsou uváděny v rozmezí od 0 u plemene lacaune do -0,27 u plemene churra a -0,15 u plemene sarda. Korelace produkce mléka s upnutím vemene byly méně konzistentní od záporné hodnoty -0,10 u plemene sarda, nulové hodnoty u plemene churra až do kladné hodnoty 0,36 u plemene latxa.

Rozmístění struktur a hloubka vemene mají úzký vztah s možností, aby ovce mohla být bez problémů strojně dojena. To znamená, že by se měla šlechtitelská práce orientovat na tyto ukazatele. V současné době není rozmístění struktur na uspokojivé úrovni a optimální pro strojní dojení u většiny plemen, kde se sleduje tento ukazatel. Mléčné

Tab. 4: Plemenné hodnoty rezistence proti nematodům (na základě počtu vajíček nematodů ve výkalech)

Plemenná hodnota berana pro FEC (počet vajíček nematodů ve výkalech)	Úroveň rezistence proti nematodům	Potřeba antihelminтик ve stejných podmírkách prostředí	Užitkovost jehnětin (body v indexu u beranů)
-1,0	vysoká	o 40 % nižší	+10
0	průměrná	průměrná	0
+1,0	nízká	o 65 % vyšší	-17

Zdroj: Signet (UK)

žlázy se stávají hlubšími u plemena lacaune a sarda. Rozmístění struktur může být přímo zlepšeno, protože se jedná o středně dědivý znak, který má nízkou korelační s dojivostí.

Přímé zlepšení hloubky vemene je obtížné, protože existuje ne-příznivá genetická korelace s produkcí mléka. Utváření mléčné žlázy je hodnoceno ve Francii pro všechna plemena, v Itálii pro plemeno sarda, ve Španělsku pro plemeno churra a latxa, a manchega a v Německu pro východofrískou ovci. Výsledky odhadu plemenných hodnot jsou publikovány pouze pro plemeno lacaune a sarda.

Složení masných kyselin

Masné kyseliny jejich obsah a složení tuku ovlivňuje technologické vlastnosti a nutriční hodnotu mléčných produktů. Ovcí sýr je velmi ceněný pro jeho chuť a vůni. Obsahuje vysoký obsah tuku. Celkový profil masných kyselin by mohl být dalším ukazatelem, který by mohl být objektem zájmu šlechtitelských programů z důvodu jeho vlivu na zdravotní stav spotřebitelů.

Selekce na odolnost proti mastitidám

S využitím matek a beranů selektovaných na extrémní hodnoty skóre počtu somatických buněk byly vytvořeny dvě skupiny bahnic s vysokým počtem somatických buněk a s nízkým počtem somatických buněk v experimentálním stádiu ve Francii. Byly využity extrémní plemenné hodnoty skóre počtu somatických buněk (SCS). Předběžné výsledky uvedené v této studii za první laktace bahnic dávají předpoklad, že plemenné hodnoty skóre počtu somatických buněk a selekce prováděná na základě těchto údajů může pomoci zvýšit odolnost proti mastitidám. Ve skupině bahnic s nízkým počtem somatických buněk bylo zaznamenáno méně klinických mastitid, nižší rozšíření abscesů na mléčné žláze, nižší výskyt subklinických mastitid a nižší počet somatických buněk v bak-

teriologicky pozitivních vzorcích. Tento projekt stále pokračuje a bude zajímat sledovat vývoj zdravotního stavu mléčné žlázy při cílené selekci za delší časové období.

Ostatní vlastnosti a znaky

Samičí plodnost by měla být monitorována u plemen ovcí tam, kde se provádí selekce na produkci mléka. U ovcí všeobecně připoštění nastává 5 až 6 měsíců po laktačním vrcholu. Existuje nízká hodnota dědivosti plodnosti po inseminaci u mladých i dospělých bahnic (0,04 respektive 0,05). Selekcí na vyšší produkci mléka má u bahnic za následek nepřímý pokles fertility u bahnic. Výsledky nejsou jednoznačné a u plemene lacaune nebyl pokles fertility vykázán. U ovcí existuje sezónnost. Dalším ukazatelem v centru zájmu je tepelný stres, protože existuje jeho efekt na užitkovost, zejména ve Středomořských oblastech, které jsou charakterizovány vysokými teplotami po 3 až 6 měsíců ročně.

Možnosti šlechtění na odolnost proti infekcím způsobených nematodami u ovcí

Výskyt infekcí způsobených nematody (skupina vnitřních parazitů) patří mezi příčiny nejvýznamnějších ekonomických ztrát. Tyto infekce v subklinické formě zpomalují růst, způsobují pokles tělesné kondice a snižují produkci mléka a vlny. Klimatické podmínky, změny ve velikosti stád a další změny podmínek přispívají k většímu rozšíření parazitárních onemocnění a v některých oblastech i k výskytu některých nových parazitů.

Většina nematodů má podobný cyklus, který lze obecně popsát následujícím schématem:

- výskyt vajíček nematodů ve výkalech;
- vajíčka se vyvinou v larvu;
- larva migruje na travních porostech;
- larvy se s trávou dostávají do trávicího traktu ovce;
- larvy se v trávicím traktu vyvinou v dospělého jedince;

- dospělí jedinci – vajíčka se dostanou do výkalů a koloběh se opakují.

Rezistence nematodů (odolnost) vůči přípravkům na jejich hubení

Rezistence nematodů vůči přípravkům na jejich hubení byla poprvé zjištěna ve Velké Británii. V současné době je tento problém v centru zájmu chovatelů. V některých chovech se vyskytly problémy rezistence nematodů vůči antihelminthicům. Rezistence nematodů nastane, když přejíždí doporučovanou dávku léčiva.

Plemenné hodnoty ve Velké Británii pro rezistenci k nematodům

V posledních letech jsme svědky nárůstu nákladů na ošetření proti nematodům v některých zemích. Pokud dojde k infekci nematody u jehnětin reaguje organismus jehněti imunitní odpověď (boj proti infekci). Některá jehněta jsou odolnější než ostatní a výzkumy ukázaly, že je tato rezistence (odolnost) geneticky založená. Znamená to, že tento ukazatel může být zlepšen selekcí. Dědivost pro odolnost vůči nematodům je středně dědivá a byly publikovány korelace mezi výskytem parazitů a užitkovými vlastnostmi (například s růstem).

Od roku 2000 sledují ve Velké Británii chovatelé plemene texel, suffolk, charollais napadení nematody s využitím technologie počítání vajíček ve výkalech (s technologií FEC). Surová data jsou analyzována a je kalkulována plemenná hodnota pro počet vajíček ve výkalech (PH FEC), která identifikuje zvířata s genetickým založením k rezistenci proti nematodům. Tato plemenná hodnota je založena na počtu vajíček na gram výkalů. Je navržena tak, že zvířata s nižší hodnotou (více zápornou – negativní) jsou rezistentní k nematodům. Plemenné hodnoty jsou v praxi v intervalu mezi -1,0 až +1,0. Hodnota +1 znamená, že zvíře nemá geneticky založenou odolnost proti nematodům. Plemenná hodnota FEC

počtu vajíček nematodů ve výkalech umožní zlepšit chovatelům odolnost jejich ovcí proti nematodům. Praktické dopady šlechtění na odolnost vůči nematodům uvádí tabulka 4.

Praktická realizace FEC

Resistence k nematodům je založena na analýze počtu vajíček ve výkalech ve věku 21 týdnů. Chovatelé odešlou vzorky do společnosti Innovis, která odesle skóre počtu vajíček do společnosti Signet pro analýzu k odhadu plemenných hodnot pro FEC, která indikuje rezistence k nematodům. Před vzorkováním musí jehnata přijít do styku s ná kazou. Minimální počet jehnát pro získání průkazných výsledků je 15. S narůstajícím počtem vyšetřených jehnát je výpočet přesnější. Jehnata musí přijít do styku s ná kazou. Všeobecně platí, že jehně by se mělo vzorkovat pouze v případě, pouze pokud obsahuje vzorek více než 100 vajíček nematodů na gram

a jehně by nemělo být ošetřováno proti nematodům alespoň 4 týdny před odběrem vzorků. Nedoporučuje se také vzorkovat jehnata ošetřená dlouhodobě působícími přípravky. Pro objektivnost analýzy je nutné zajistit, aby byla ve stádě jehnata chována ve stejných podmínkách a se stejným managementem. Všeobecně je nutné respektovat tato doporučení a lze očekávat tyto požadavky na investice ve Velké Británii:

1. Načasování:

- věk jehněte nad 18 týdnů;
- odběr vzorků (FEC) při nejmenším 5 dnů před odhadem plemenných hodnot metodou BLUP.

2. Počet vzorků (procedura společnosti Innovis - FEC vzorkovací balíček):

- nejpřesnější jsou plemenné hodnoty, pokud se provede vzorkování u všech zvířat;

- minimálně u 15 jehnát;
- ideálně 5 jehnát po jednom otcí;
- vzorkování stáda reprezentativně, bez selektivního výběru pouze nejlepších jehnát.

3. Cena v roce 2010:

- méně než 99 vzorků = 4,50 libry za vzorek;
- více než vzorků = 4,00 libry za vzorek;
- ve Velké Británii je tento program dotován.

Potenciální aplikace v molekulární genetice v chovu dojených plemen ovcí

V současné době se jeví jako perspektivní tyto oblasti molekulární genetiky:

- polymorfismus mléčného proteinu;
- informace z molekulární genetiky využívané pro selekci ke scrapii;
- ověřování původů;
- QTL pro produkční a funkční znaky – projekt týkající se produkce mléka, počtu somatických buněk, rezistence k nematodům, masných kyselin v mléčném tuku a utváření mléčné žlázy;

- SNP (Illumina SNP50 BeadChip) je komerčně dostupný – genetická selekce.

Shrnutí

Šlechtitelský program na základě tradiční kvantitativní selekce dává uspokojivé výsledky a genetický zisk pro produkci mléka. V některých případech jsou selekční cíle zaměřené i na obsah složek a utváření mléčné žlázy a počet somatických buněk. Většinou je zavedena ve většině chovatelsky vyšplých zemí selekce proti scrapie na základě informací z molekulární genetiky. Možnosti zavést další ukazatele do kontroly užitkovosti a pro odhad plemenných hodnot jsou omezené vysokými náklady. □

Z HISTÓRIE

Z histórie salašníctva na Liptove v časoch poddanstva

Slovensko je malá krajina uprostred Európy, ale máme bohatú história skoro v každom odvetví. Nás mliekarov teší, že sa môžeme pochváliť aj bohatými tradíciami v chove oviec a ovčieho mliekarstva, ked' na území Slovenska sa chovalo v minulosti až do 2 miliónov kusov oviec a ovčie syry patrili k základnej výžive obyvateľstva. V časoch 17. a 18. storočia sa ovčiarstvo a salašníctvo úspešne rozvíjalo, no boli to ľažké časy a súčasná generácia si to vie už iba ľažko predstaviť. Veľmi zaujímavé sú preto spomienky starých, už nežijúcich bačov z čias svojej mladosti. Takýmto skúseným bačom bol aj bača Kontúr z Liptova, ktorý si na dávne časy ešte v r. 1976 zaspomína v rozhovore uverejnenom v časopise o správnej výžive.

Ing. Karol Herian, CSc.
Žilina

Byť valachom v starých časoch na Hornom Uhorsku bolo ľažkým, ale dobrým, poctivým remeslom. Keď ešte bolo u nás poddanstvo, valasi mali svoje slobody a svoje práva, ktoré im aj uhorskí králi potvrdzovali. Valasi – to boli slobodnejší ľudia ako ostatní a mali aj svoju vrchnosť. Mali svojho tzv. vojvodu a niekde ho volali aj „fojt“ a niekde aj „knez“. Takýto vojvoda vyjednal s panstvom o paši pre valašský dobytok, rozdeľoval hole, dozeral na platenie desiatku z oviec, riešil spory a určoval valachom i služby a roboty na panstvách.

Kedysi musel toho bača veľa vedieť. Musel poznáť i liečivé bylinky, musel vedieť kde rastú a kedy sa zberajú a ako sa dá s nimi lie-

čiť. Hlavne musel vedieť narábať s ovcami, musel dbať aby nemali krívačku, prašinu a aby boli ovečky zdravé, lebo v tom čase neboli žiadni veterinári lekári.

Kedysi sa vtedajšia pôvodná bryndza robila priamo na salaši pod dozorom baču. Táto bryndza bola suchšia, tvrdšia, ale zas bola trvanlivejšia, ako tá súčasná bryndza. Každá hruda ovčieho syra na salaši zrela na polici zvlášť a každý deň sa musela dva krát otáčať a poutierať. Bača už poznal, kedy je syr súci na výrobu bryndze a vtedy ovčí hrudkový syr v drevenom koryte ručne rozdrvíl a potom sa so soľou dobre rukami vymiesil ako cesto. Vyrobenná bryndza bola lahodnej chuti, jemno vymiesená a slaná. Na kvalitu bryndze boli vtedajší páni veľmi citliví, lebo inak by ju neprebrali. Vtedy, naprí-

klad Likavskému panstvu bačovia dávali trinásť korcov bryndze ako poplatok za pasenie oviec na okolitých holiach.

Samotná Bryndza patrila medzi pochúťky a mala čestné labužní-

ke miesto na stoloch urodzeného panstva. Do bryndze sa mohlo pridať i rôzne koreniny, rasca, šalvia a aj muškátový kvet. Bryndza sa na hostinách podávala najčastejšie natlačená priamo v jahňacej koži a odtiaľ sa naberala drevenou lyžicou. Na niektorých panstvách sa bryndzou vyplácalo aj služobníctvo a panskí valasi.

Za kuruckých vojen prišlo aj do Liptova robiť poriadky cisárského vojska. Vtedy vrchný komisár Drischberger uložil Liptovu zaplatiť

5000 zlatých. Mikulášski páni však nemali toľko peňazí a aby si ho obmäkčili zaniesli mu darom jelenie huby a geletku bryndze. V tom čase však geletka bola centová (cca 62 kg).

Aj Breznania sa kedysi odváčovali kniežatám, veľmožom a vzácnym hostom valašskými syrmi a bryndzou. Napríklad, keď na rozkaz palatína Uhorska brezniansky richtár a notár viedli do Zvoleňa 120 pešiakov, niesli medzi iným ako dar aj jeden veľký syr za „3 zlaté a 60 grajciarov“.

S bryndzou sa kedysi veľmi často i obchodovalo. Tá sa vozila na pltiach dolu Váhom a to v jedľových sudech. Potom sa na vozoch bryndza rozvážala po celom Uhorsku a to až do Rakúska. Takýto voz s bryndzou sa volal furmanec. Na takú cestu sa voz musel osobitne pripraviť. Obyčajne sa doň vložila plátenná, alebo slamená košina. Na ňu sa prestrela čistá ľanová plachta a do celého voza sa na tuho nabila bryndza. Vrch voza sa opatril šiatrom, aby bryndza za daždivého počasia nenašokla. Veď z Liptova taká cesta do Viedne a späť trvala i niekoľko týždňov a to na takúto cestu nemohol ísť jeden kupec sám. To ich bolo vždy viacero, lebo aj vtedy bol svet všakový. Samotná bryndza sa krájala priamo z voza a tak sa predávala. Preto aj našich kupcov s bryndzou v Rakúsku volali „Kässesteher“, lebo nožom štuchali do natlačenej bryndze.

Vo Viedni sa už za Márie Terézie bolo vyhradené miesto, kde sa mohla bryndza predávať

a to na trhu syrov, ktorý býval v „Naschmarkte“. Cena natlačenej tuhej bryndze bola pomerne vysoká a vtedy sa predával drahšie len švajčiarsky Ementálsky syr. Bryndza mala takú cenu ako francúzsky Gryuer a všetky ostatné syry, či to boli moravské, tešínske, alebo srbské, všetky boli lacnejšie ako bryndza.

Keď ešte starý otec baču Kontúra na Liptove bačoval, tak v Mikuláši s bryndzou kupčil kupec Pálka. Ten sám rozposlal až 500 centov bryndze do sveta. Takýto kupcov bol viac a to nielen na Liptove, ale aj na Spiši, v Brezne, a potom aj v Novohradskej, Nitrianskej i Trenčianskej župe. Najlepšie bola však hodnotená práve Liptovská bryndza.

Bryndza sa už v minulosti plnila do drevených geletiek a sudov z jedľového dreva, a to po jednom, dvoch i troch centoch. Mikulášsky kupec Pálka však začal baliť bryndzu do malých geletiek po jednom až desiatich funtoch (1 funt má 453 g). Geletky potom začal vyklaňať tenkými bukovými doštičkami, ktorým sa neskôr hovorilo „dráčky“. Takýmto dreveným obalam sa zlepšila chuť bryndze a predĺžila sa i jej trvanlivosť, nakoľko prebytočná voda zo syra vysiakla do dreveného obalu.

V minulosti sa tiež vyskytovali aj nečestní kupci, ktorí falšovali čisto ovčiu bryndzu a to tvarohom, varenými zemiakmi, kyslým mliekom a podobne. Keď sa však ľudia stáčovali na zlú kvalitu bryndze, tak zle bolo vždy iba na baču a ten si to musel sám riešiť s kupcami.

V tých časoch sa bryndza nerobila po celý rok a neexistovala

tzv. zimná zmesná bryndza. Na jar sa robievala „jarnica“, v lete za se „letná bryndza“ a na jesennu zas „jesienka“. Ak na jesennu udreli skôr mrazy, tak vyrobenú bryndzu volali „mraznica“. Práve „mraznica“ bola hodnotená ako najlepšia a najtrvácejšia bryndza.

Najväčší problém s kvalitou bryndze bol na jar, keď bolo chladno a pršalo. Vtedy za chladu syr v kolibe zachladol a prestal kysnúť a nechcela sa ani uvoľňovať sŕvátku zo syra. Takému syru, ktorý až neskôr začal uvoľňovať sŕvátku sa hovorilo že „syr pláče za bačom“. Z takéhoto syra už však dobrá bryndza nebola, lebo bola už horká.

Ďalším problémom na salašoch boli zbojnici. Kedysi, keď tovariš u majstra nerobil dobrú robotu, tak sa majster s ním nehrával, odohnal ho. Keď si však nemohol nájsť robotu, alebo sa mu nechcelo učiť remeslo, tak sa dal na zboj. Takýchto zlých tovarišov sa vtedy po horách potulovalo mnoho. Taktiež mnohí dezertéri od vojska keď poutekali a nechceli sa dať chytiť, tak tiež sa dalí zboj k zlým tovarišom.

Keď sa tak votreli do niektorého salaša štyria – piati, bača ich tak ľahko nevyduril. Tí veru zjedli i celého barana a vypili puteru žinčice na jedno posedenie. A keď ich mal bača na krku aj niekoľko dní, tak mu urobili „dobrú“ útratu. Lenže keby boli iba zjedli, ale mnohokrát aj ozbíjali baču a salaš obrátili na vnikivoč. A čo mal bača s tým robiť?

Sám s dvoma, troma valachmi na zbojníkov nestacił. Keď ich prezradil drábom, pomstili sa mu zbojnici, keď zas nevzradil zbojníkov

a dozvedeli sa to panskí drábi, tak sa zas tí bačovi pomstili. Tak sa stalo, že nejeden valach odvísol na šibenici ako zbojník a to nevinne, lebo vraj paktoval so zbojníkmi.

Dlhé roky sa na salašoch spomínan Juro Holienka z Oravskej. Ten tiež zbehol od cisárskeho vojska a dal sa k zlým tovarišom. Zbíjal od Kozích chrbotov pri Kremnici až po Trenčín a Oravu. Ozbíjal aj ženy, čo niesli syr zo salaša. Ale pri „svetlom mučení“ – teda pri pálení žeravým žezerom priznal, že aj salaš pána Revického ozbíjal a valachov pokántril. No najhoršie pre valachov bolo, keď im cisár prostredníctvom Banskej komory zakázal nosiť valašky do hory. Valach bol bez valašky bol ako ryba bez vody. Keď tak prišlo sa s vlkom, alebo medveďom pasovať, nemal sa čím brániť.

Boli to teda ľažké časy na salaši a to pre baču i valachov. Starý bača Kontúr spomíнал, že veľká škoda je, že dobrých a zanietených bačov pomaly už nieto a že tradičné salášníctvo je už len zriedkavosťou.

My, terajší následníci pevne veríme, že sa nám podarí obnoviť a rozvinúť ovčiarstvo a ovčie mliekarstvo na Slovensku a to na vyššiu úroveň a že si nadálej budeme pripomínať slávne časy nášho salašníctva i ovčieho mliekarstva.

PS. Tento príspevok čerpá údaje z publikácie Michala Slobodu „Čítanie o správnej výžive“ – ročenka 1973, kde písal o spomienkach baču Kontúra o ovčiarstve a salašníctve na Liptove v čase poddanstva v 18. storočí. □

Webová aplikácia mäsových oviec - novinka pri analýze ekonomiky chovu

Informačný systém môže byť užitočnou pomôckou odbornej chovateľskej verejnosti pri analýze ekonomiky chovu mäsových oviec. Autori pri tvorbe algoritmov a návrhu výstupov vy-chádzali z dlhoročných skúseností a spolupráce s mnohými subjektmi podnikajúcimi v oblasti chovu a šľachtenia oviec.

1Ing. Zuzana Krupová, PhD.

1Ing. Monika Michaličková

2Ing. Emil Krupa, PhD.

1Ing. Milan Kumičík

1CVŽV Nitra

2VÚŽV Praha-Uhříněves

Cieľ a podstata

Cieľom je poskytnúť chovateľovi vyvážený pohľad na problematiku ekonomiky chovu mäsových oviec a navrhnuť objektívne odporúčania pre zvýšenie jej efektivity. Údaje zadané chovateľom vo vstupných formulároch WEB-stránky vstupujú do softvéru, sú v ňom spracované a na základe výsledkov sú späťne do reportov (výstupných formulárov) načítané jednotlivé hodnoty a k nim prislúchajúce odporúčania. Výber a formulácia vstupných údajov boli nastavené tak, aby bol minimalizovaný ich počet, ale zároveň aby bolo možné uskutočniť objektívne hodnotenie čo najväčšieho počtu produkčných a ekonomických ukazovateľov chovu. Z hľadiska užívateľa je podstatné, že môže pracovať so štyrmi modulmi: chovy, obrat stáda, ekonomika a modelovanie. Všetky vstupy a výstupy z prislúchajúcich modulov je možné exportovať do tlače.

Práca s modulmi

WEB-stránka informačného systému je chovateľskej verejnosti voľne dostupná na stránke madobis-sk.cvzv.sk/ma_ovce, alebo kliknutím na jej odkaz na stránke CVŽV Nitra (www.cvzv.sk). Po registrácii na stránke mäsových oviec si užívateľ vytvorí v module „chovy“ zoznam svojich chovov (stád), ktorých produkčné a ekonomickej ukazovateľom chce sledovať. Ďalej v module „obrat stáda“ podľa predlohy vstup-

ného formulára zadá požadované údaje pre výpočet obratu stáda a reprodukcie v danom chove. Na základe týchto údajov je vytvorený jedinečný report výsledkov a ich podrobnej analýza spolu s odporúčaniami pre prípadné zlepšenie situácie v chove. Následne môže užívateľ v module „ekonomika“ zadávať ekonomickej ukazovateľom k ľubovoľnému chovu, pre ktorý už v predchádzajúcom module vložil údaje o obrate stáda a reprodukcií. Po výbere chovu sa zobrazí vstupný formulár potrebný na zadávanie údajov o ekonomike tohto chova. Formulár je operatívne prispôsobený údajom, ktoré boli uvedené v module obratu stáda. Po vyplnení požadovaných ekonomických údajov

na výsledky chovu (výstupy). Taktô zmenené údaje sú uložené v „modulovaní“ ale súčasne zostanú zachované aj pôvodné údaje v modu-loch obrat stáda a ekonomika čím je zachovaná možnosť ďalšej práce s týmito údajmi.

Kontakty a výzva

Zodpovedným riešiteľom projektu je Ing. Zuzana Krupová, PhD. (krupova@cvzv.sk), ako autor algoritmov výpočtov, sprievodných textov a odporúčaní. Ďalšie osoby zodpovedné za prevádzkyschopnosť a funkcionality informačného systému sú: Ing. Milan Kumičík (autor a administrátor WEB-stránky, kumicik@cvzv.sk), doc. RNDr. Milan Margetin, PhD. (odborný konzultант, margetin@cvzv.sk) a Ing. Monika Michaličková (hotline operátor, michalickova@cvzv.sk).

Toto cestou by sme chceli pozvať chovateľov na pracovný seminár, v ktorom bude bližšie

a prebehnutí programu sa zobrazia výstupy o výške nákladov a výnosov a výsledky ekonomických ukazovateľov za podnik ako celok, ale aj zhodnotenie ekonomiky jednotlivých komodít (kategórií). Všetky údaje zaznamenané v moduloch chovy, obrat stáda, ekonomika zostávajú uložené v databáze užívateľských údajov v priestoroch CVŽV Nitra a sú spravované v jeho režii za dodržania princípu anonymity. To znamená, že prístup k zadaným údajom má len chovateľ, ktorý ich do vstupných formulárov vkladal. V poslednom module „modelovanie“ má užívateľ možnosť ľubovoľne meniť (modelovať) vstupné údaje z obratu stáda a ekonomiky a následne sledovať ich vplyv

predstavený informačný systém zameraný na hodnotenie ekonomiky chovu mäsových oviec. Seminár sa uskutoční dňa 16.januára 2013 v v zasadačke Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy v Banskej Bystrici. Záujemcovia nás môžu kontaktovať mailom (zchok@orangemail.sk), alebo telefonicky na čísle 0905 406 284.

Podávkovanie

Webová aplikácia vznikla v rámci riešenia úlohy odbornej pomoci „Elektronická podpora riadenia stád mäsových oviec so zameraním na zlepšenie ekonomických a zootechnických parametrov“, ktorej zadávateľom je MPaRV SR. □

Vyhodnotenie NT na plemenňích baranov v roku 2012

Dátum NT	Miesto NT	Počet prihlásených baranov	Počet predvedených baranov	Počet baranov zaradených do triedy					Počet vyradených baranov	Počet zaradených do plemeniby
				ER	EA	EB	I	II		
5.5.2012	SS GROUPE s.r.o, Rapovce-Pleš	198	186	39	100	32	5	0	10	176
16.5.2012	CVŽV, ÚCHO Trenčianska Teplá	64	64	19	33	12	0	0	0	64
2.6.2012	M.Angelovičová-SHR, Lipany	251	237	104	109	12	1	0	11	226
13.6.2012	PD Liptovské Hole Kvačany	329	309	97	126	51	12	0	23	286
20.06.2012	AT-Tatry Spiš.Belá - Podhorany	104	95	23	49	23	0	0	0	95
27.06.2012	PD Liptovské Hole Kvačany	301	278	118	131	22	5	0	2	276
28.08.2012	AGRODUBNÍK, a.s., Hronsek	93	81	28	22	13	16	0	2	79
Celkom		1340	1250	428	570	165	39	0	48	1202

Ovčie produkty sú drahšie, ale zdravšie

Oproti kravskému mlieku je hustejšie, výživnejšie, obsahuje dvojnásobok bielkovín, tuku, vitamínov B-komplexu, vitamínov rozpustných v tukoch i minerálnych živín. Ovčie mlieko navyše obsahuje látky s antimikróbymi a protinádorovými účinkami.

Bianka Stuppacherová

Podľa odborníka na túto problematiku mikrobiológa prof. RNDr. Libora Ebringera, DrSc., dosahuje slovenské ovčie mlieko kvalitatívne parametre vysokohorského alpského kravského mlieka a v niektorých zložkách ho dokonca prevyšuje.

Ovčie mlieko aj výrobky z neho sú drahšie ako kravské. Je to logické, pretože ovčieho mlieka je podstatne menej. Zatiaľ kým jedna krava nadojí zhruba 20 litrov mlieka, ovca ho dá 2,5 deci. Liter ovčieho mlieka je približne trojnásobne drahší v porovnaní s kravským. Od ceny ovčieho mlieka a jeho dostupnosti sa odvíja aj jeho nízka spotreba na Slovensku.

Kým pre Holandsko sú typické tulipány a pre Maďarsko štipľavá paprika, pre Slovensko je to salaš, ovce a výrobky z ovčieho mlieka, najmä bryndza. Z ovčieho mlieka sa však okrem spomínaného „bieleho zlata“, svátky, žinčice a syra v čoraz väčšej miere vyrábajú aj ďalšie produkty v podobe ovčích nití, korbáčikov, pareničiek a do módy sa dostáva ovčí jogurt. Ponúkajú ho napr. výrobcovia zo Zázrivej ako Syrex či Peter Záň a najnovšie aj Zvolenská Slatina. Na trhu je dokonca rakúska a grécka ovčí jogurt, hoci škoda podporoval dovoz, keď slovenské ovčie výrobky sú kvalitné.

Vápnik z prirodzeného zdroja

Výhodou kyslo-mliečnych výrobkov ako jogurt či bryndza, je to, že ich často môžu konzumovať aj ľudia trpiaci na intoleranciu laktózy. Ide o zdravotný problém, keď z dôvodu nedostatku enzýmu laktázta telo nedokáže dobre spracovať mliečny cukor – laktózu. Prejavuje sa to nafukovaním, bolesťami brucha, hnačkami. „Aj ovčie mlieko obsahuje laktózu, no kyslo-mliečne výrobky jej vo všeobecnosti obsahujú výrazne menej, pretože prešli procesom fermentácie. Mnohí ľudia, ktorí nemajú absolútny nedostatok laktáz, môžu konzumovať joguryt a iné kyslomliečne výrobky bez sprievodných problémov. Je potrebné, aby si tí, čo trpia poruchou trávenia mlieka, odsledovali, ktoré výrobky im spôsobujú tráviace ťažkosti. Napríklad kyslá smotana pre nich môže byť bezpečná, sladká však už nie,“ vysvetľuje Rastislav Stolárik zo Združenia pre osvetu intolerancie laktózy.

Výhoda ovčieho mlieka a výrobkov z neho však spočíva predovšetkým v niečom inom. Obsah vitamínu B3, C a D (bez „déčka“ sa vápnik nezabuduje do kostí) je tu dokonca päťkrát väčší ako v kravskom mlieku. Pre ľudí, ktorí majú obavy z rednutia kostí, je iste zaujímavá informácia, že ovčie mlieko má dvakrát toľko vápnika ako kravské. Tento vzájomný pomer

môže kolísat, pretože to závisí aj od ročného obdobia. Z tohto hľadiska je však úplne bezkonkurenčná bryndza. Podľa prof. Ebringera zatiaľ čo kravské mlieko a joguryt obsahujú približne 120 mg vápnika v 100 gramoch výrobku, bryndza ho má až 650 mg!

Nikto nepochybuje o tom, že vápnik je najlepšie prijímať v prirodzenej forme, v strave. Podľa štúdie publikovanej v prestížnom kardiologickom časopise, na ktorej sa zúčastnilo 24-tisíc ľudí a trvala jedenásť rokov, môže nadmerné užívanie kalcia v tabletách zvýšiť riziko infarktu a ľudia by si na to mali dávať pozor.

Množstvo CLA a lakoferínu

Ovčie mlieko obsahuje takmer dvakrát toľko tuku v porovnaní s kravským, a to je fakt, ktorého sa obávajú ľudia so zvýšeným cholesterolom či sklonom k obezite. Ovčí tuk má však podstatne príznivnejšie zloženie mastných kyselín ako kravský. Z 12 mastných kyselín sa len tri podielajú na zvýšenej tvorbe cholesterolu či tvorbe aterogenných plakov (známe kôrnatetie ciev). Zjednodušíť sa to dá na informáciu, že tuky v ovčom mlieku obsahujú viac mastných kyselín, ktoré netvoria obávaný zlý cholesterol.

Ovčie mlieko navyše obsahuje omnoho viac CLA ako kravské mlieko. Ide o tzv. konjugovanú linolovú kyselinu, ktorá sa cení pre jej odťučňovanie, protirakovinové a protisklerotické účinky. Často sa predáva vo forme doplnkov výživy v kapsuliach, pritom v období, keď sa ovce pasú (to začne byť aktuálne zas na jar), môže obsahovať ovčie mlieko až päťkrát viac CLA ako kravské. Vo vymenúvaní výhod ovčieho mlieka by sa dalo ešte dlho pokračovať. Lakoferínu je v porovnaní s kravským mliekom v tom ovčom až 10-násobok. Je to známy prenášač železa, ale má aj antimikrobiálne a protirakovinové účinky, navyše má pozitívny vplyv na imunitný systém. Mliečna bielkovina lakoferín sa dokonca predáva aj v tabletách doplnku výživy určeného na akné. Tým, že vychytáva železo, „vyhľaduje“ baktérie žijúce v zapálených vrážkach.

Porovnanie vybraných zložiek ovčieho a kravského mlieka

surové mlieko	ovčie	kravské
tuk	6,7	3,5
bielkoviny	5,6	3,4
laktóza	4,8	4,5
kalorická hodnota (kcal)	102	73
vitamín B1	5,4	1
vitamín B2	4,3	2,2
vitamín B7	5	1,7
vápnik	162 – 259	110

(Hodnoty sú uvádzané na 100 g, pri vitamínoch v mg na liter), viac porovnávacích informácií ponúka zdroj: www.sheepcentre.co.uk

Ovčí jogurt sa pasterizuje, najlepšia bryndza je nepasterizovaná

Keď známej bratislavskej pediatričke MUDr. Marte Špánikovej položila jedna mamička otázku, či by odporúčala ročnému dieťaťu ovčí jogurt, odborníčka odpovedala, že nie, pretože „pri príprave týchto druhov mlieka nie sú splnené podmienky pre výrobu, uskladňovanie a distribúciu mlieka určeného pre deti“.

Pravdu však je, že u nás sú ovčie jogurty v obchodoch pasterizované, takže netreba mať obavy z listeriózy (infekčné ochorenie vyvolané baktériami). Z hľadiska bezpečnosti možno teda jogurt z ovčieho mlieka dať na jednu úroveň s jogurtom z mlieka kravského. „Len nedávno som mal prednášku pre pediatrov v Košiciach, kde som hovoril o tom, že už po roku by som deťom dával ochutnať trochu bryndze,“ vysvetľuje prof. Ebringer. „Nie veľa, len trochu, možno jeden gram z času na čas, aby si na to ich imunitný systém zvykal,“ pokračuje. „Čo sa týka ovčieho jogurtu, keď som bol na strednom Slovensku a Orave, našiel som asi piatich menších výrobcov jogurtov z ovčieho mlieka – a všetci pasterizujú.“ Kedysi sa vyrábali z ovčieho mlieka jogurty bez pasterizácie, tam ostalo podľa prof. Ebringera „všeličo zachované priamo z pasienka“. Dnes sa však jogurt pasterizuje a dodatočne sa tam pridajú probiotické kultúry ako *Lactobacillus bulgaricus* a *Streptococcus thermophilus*. Pasterizácia však likviduje nielen nežiaduce, ale aj užitočné baktérie a, bohužiaľ, aj veľa ďalších biologicky aktívnych látok, napr. enzymov.

Čo sa týka bryndze, tradičná bryndza sa vyrába bez akéhokoľvek tepelného spracovania (v tomto získala oficiálnu hygienickú výnimku) a považuje sa dokonca za funkčnú potravinu – čiže prospievajúcú ľudskému zdraviu. Nepasterizovanú stopercentnú ovčiu bryndzu vyrábajú len niektoré menšie bryndziarne a salaše. Mnohí veľkovýrobcovia do nej pridávajú kravský syr (najmä v zime, keď je nedostatok ovčieho mlieka), pričom bryndza by mala obsahovať minimálne 50 % podiel ovčieho syra. Termizovaná bryndza vyrobená zo zmesi pasterizovaného ovčieho a kravského mlieka má s tradičnou živou bryndzou a jej blahodarnými účinkami spoločne naozaj iba pomenovanie.

Zdroj: www.pravda.sk

Zápisnica zo zasadnutia Šlachtiteľskej rady pri ZCHOK konaného dňa 22.8.2012 v priestoroch koliby ZCHOK na výstavisku Agrokomplexu v Nitre

Prítomní: podľa prezenčnej listiny
Zapisovateľ: Ing. Gúgľava

Program :

1. Otvorenie.
2. Kontrola plnenia opatrení z posledných zasadnutí ŠR
3. Posúdenie nových žiadostí chovateľov
4. Správa o situácii v chove plemenných kôz na Slovensku.
5. Uvedenie nového systému hodnotenia kôz do praxe
6. Rôzne.
7. VII.Záver

K bodu I.

Zasadnutie otvoril predseda ŠR Ing. Július

Šutý, ktorý privítal prítomných členov Šlachtiteľskej rady pri ZCHOK. Súčasne privítal novovymenovaného člena ŠR Ing. Pavla Gúgľavu.

K bodu II.

Opatrenia zo zasadnutia z 14.-15.11.2011

- č. 3. - splnené
č. 9. - pretrváva
č. 18. - pretrváva
č. 19. - pretrváva
č. 20. - pretrváva
č. 23. - splnené

K opatreniu č. 23 zaujal stanovisko Doc. RNDr. Margetín, PhD. navrhol , aby sa u málopočetných populácií plemien na Slovensku(-VF, M, AM, OD, SF, BE, CH, NČ, RM, T) prešlo na predchádzajúci systém hodnotenia, kde sa ple-

menná hodnota stanovuje na základe fenotypového hodnotenia. MVDr. Keľo navrhol tento systém zaviesť iba v nevyhnutných prípadoch, kde sa nedajú vypočítať výpovedné plemenné hodnoty, Doc. RNDr. Margetín, PhD. súhlasil, plemenné hodnoty sú výpovedné aj u málopočetných stád, ktoré sú v KÚ dlhodobo.

Opatrenia zo zasadnutia z 15.2.2012:

- č.1 - splnené
č. 2 - pretrváva
č. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 - splnené
č. 10 - pretrváva
č. 11 - opatrenie trvalé

Opatrenia zo zasadnutia 29.3.2012:

- č.1 - pretrváva

č.2,3 - splnené
č.4 - pretrváva
č.5, 6, 7 - splnené

K bodu III.

Predseda ŠR prečítał nasledovné žiadosti chovateľov:

1. Rozhodnutie MPRV SR o uznaní štatútu ŠCH plemena ile de France chovateľovi „Vyso-koškolský poľnohospodársky podnik SPU, s.r.o., Hlavná 561, 95178 Kolíňany“.
2. Žiadosť o uznanie štatútu ŠCH oviec plemena cigája chovateľa „Ing. Ján Brudňák, Koprivnica 26, 086 43“.
3. Žiadosť o uznanie štatútu ŠCH oviec plemena nemecká čiernochlavá chovateľa „AGRO-SEV, spol. s.r.o., Bottova 1, 962 12 Detva“.
4. Žiadosť o zrušenie štatútu ŠCH oviec plemena cigája chovateľa „AGROSEV, spol. s.r.o., Bottova 1, 962 12 Detva“.
5. Žiadosť o uznanie štatútu ŠECH plemien CxLC chovateľa „Poľnohospodárske družstvo so sídlom v Jarovniciach č. 507, 082 63“
6. Žiadosť o zrušenie štatútu ŠECH plemien MxF, na návrh garanta za šľachtenie Doc. Ing. Egona Gyarmathyho, chovateľovi „Vy-okoškolský poľnohospodársky podnik SPU, s.r.o., Hlavná 561, 95178 Kolíňany“. Návrh bol predložený písomne.
7. Žiadosť o uznanie štatútu RCH kôz plemena búrska koza chovateľa „Starohorská vinárská spoločnosť- družstvo, 962 66 Sebechleby č. 173“
8. Žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena lacaune chovateľa „Ing. Ján Brudňák, Koprivnica 26, 086 43“.
9. Žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena východofrízske chovateľa „Zemjan s.r.o., Družstevná 67, 059 01 Spišská Belá“
10. Žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena východofrízske chovateľa „Martin Eliáš, Kračúnovce 92, 087 01 Giraltovce“
11. Žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena charollais chovateľa „AGRO RACIO s.r.o., Liptovský Mikuláš“. Chovateľ odkúpil už existujúci RCH firmy IPEC-Agro s.r.o., Malá Franková. Uznávacie konanie už bolo vykonané pri bonitácii oviec.

K bodu IV:

Správu o situácii a stave v chove kôz na Slovensku prednesol Ing. Gúglava, kde stručne zhodnotil vývoj, stavy a stavy v kontrole úžitkovosti. Správa bude prílohou k tomuto zápisu.

K bodu V:

Nový systém hodnotenia kôz bude uvedený do praxe dňom 1.1.2013. Hodnotené po novom budú aj zvieratá narodené v r. 2012, ak neboli v tomto roku hodnotené.

K bodu VI: Rôzne

Ing. Šutý:

- informoval o zasadnutí pracovnej komisie pri ŠR v zložení Ing. Šutý, Ing. Reľovský,

Ing. Gúglava, Ing. Rafajová, PhD, Doc. RNDr. M. Margetín, PhD., Ing. A. Machynová, Ing. D. Apolen, MVDr. P. Keľo dňa 5.5.2012 na NT v Pleši. Komisia prerokovala problematiku zaraďovania oviec a kôz z importu do PK a pripravila návrh na riešenie

- informoval o aktualizácii zápisov v registri chovov PK k 30.6.2012
- informoval, že z registra chovov PK u MO SZCH nie je jasné, ktorí konkrétni chovateľia SZCH sú producentmi plemenného materiálu, vznikajú problémy pri spracovaní katalógov a POP
- informoval, že pre potreby šľachtenia a plemenitby, ale aj na základ požiadaviek chovateľov, je potrebný návrat okrem označenia SD aj k vyznačovaniu genetických podielov krvi jednotlivých plemien vo vstupných dokladoch (bonitačné zostavy, pripúšťacie plány, katalógy na hodnotenie zvierat) aj výstupov z PK (POP, OI...)
- informoval o problémoch chovateľov s evidenciou plemena SD v CEHZ, potrebné doplniť aj v číselníku pre CEHZ

Ing. Rafajová, PhD, :

- zabezpečí doplnenie kódu „SD“ do číselníka CEHZ
- informovala o problémoch s označovaním ouessantských oviec

Doc. RNDr. M. Margetín, PhD. zaujal stanovisko k žiadosťi PD Jarovnice o uznanie štatútu ŠECH. Program tvorby syntetickej populácie slovenskej dojnej ovce (SD) vstúpil od r. 2012 do druhej etapy, v ktorej sa nepočítá s rozširovaním počtom ŠECH. Bude to etapa konsolidácie populácie SD v už existujúcich ŠECH. Krížence sa budú pripúšťať len „inter sé“. Chovateľovi, v prípade záujmu o chov SD odporúča nákup plemenného materiálu s existujúcich ŠECH a ich reprodukcii vo vlastnom chove. Všetci členovia ŠR s týmto názorom súhlasili.

K bodu VII.

Záver:

Predseda ŠR podakoval všetkým prítomným za aktívnu účasť a zasadnutie ŠR ukončil.

ŠR na svojom zasadnutí dňa 22.8.2012 prijala nasledovné uznesenia a opatrenia:

1/2012:

ŠR schvaľuje doplnenie uznesenie ŠR č. 6 z 29.3.2012 nasledovne:

- hodnota dočasne pridelovaných bodov bude stanovená a doplnená do bonitačného kľúča pre zvieratá z importu (tzv. starého systému hodnotenia) podľa návrhu pracovnej komisie

Termín: 15.10.2012

Zodpovední: Ing. M. Rafajová, PhD., Ing. D. Apolen

2/2012:

ŠR berie na vedomie:

- Rozhodnutie MPRV SR o uznaní štatútu ŠCH plemena ile de France chovateľovi Vyso-koškolský poľnohospodársky podnik SPU, s.r.o., Hlavná 561, 95178 Kolíňany

- Žiadosť o uznanie štatútu ŠCH oviec plemena cigája chovateľa „Ing. Ján Brudňák, Koprivnica 26, 086 43“.

- Žiadosť o uznanie štatútu ŠCH oviec plemena nemecká čiernochlavá chovateľa „AGRO-SEV, spol. s.r.o., Bottova 1, 962 12 Detva“.

- Žiadosť o zrušenie štatútu ŠCH oviec plemena cigája chovateľa „AGROSEV, spol. s.r.o., Bottova 1, 962 12 Detva“.

3/2012:

ŠR schvaľuje vykonať uznávacie konania na žiadosť chovateľov:

- Žiadosť o uznanie štatútu RCH kôz plemena búrska koza chovateľa „Starohorská vinárská spoločnosť- družstvo, 962 66 Sebechleby č. 173“

- Žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena lacaune chovateľa „Ing. Ján Brudňák, Koprivnica 26, 086 43“.

- Žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena východofrízske chovateľa „Zemjan s.r.o., Družstevná 67, 059 01 Spišská Belá“

- Žiadosť o uznanie štatútu RCH oviec plemena východofrízske chovateľa „Martin Eliáš, Kračúnovce 92, 087 01 Giraltovce“

Členov hodnotiacich komisií bude predseda ŠR menovať operatívne.

Termín vykonania uznávacích konaní: do 30. 11. 2012

Zodpovední: predsedovia hodnotiacich komisií

4/2012:

ŠR v zmysle uznesenia ŠR č. 2. z 12.11.2009 schvaľuje uznanie štatútu RCH oviec plemena charollais (stádo 505 700 032) chovateľovi „AGRO RACIO s.r.o., Liptovský Mikuláš“

5/2012:

ŠR zamietla žiadosť o uznanie štatútu ŠECH plemien CxLC chovateľa „Poľnohospodárske družstvo so sídlom v Jarovniciach č. 507, 082 63“. Odôvodnenie v texte v bode VI. tejto zápisnice.

Predseda ŠR písomne oboznámi žiadateľa s rozhodnutím ŠR.

Termín: operatívne

Zodpovedný: Ing. Šutý

6/2012:

ŠR schvaľuje aktualizáciu registra chovov v PK k 30.6.2012 predloženú Ing. Šutým

7/2012:

ŠR schvaľuje nový bonitačný kľúč na hodnotenie kôz s účinnosťou od 1.1.2013. Definitívna verzia bude zverejnená na web stránke ZCHOK.

Termín: do 15.10.2012

Zodpovední: Ing. M. Rafajová, PhD., Ing. D. Apolen, Ing. Reľovský

8/2012:

ŠR schvaľuje návrat k predchádzajúcemu systému hodnotenia podľa fenotypových učazovateľov u málopočetných populácií plemien chovaných na Slovensku , tam kde nemajú výpovednú hodnotu vypočítané plemenné hodnoty, s účinnosťou od 1.1.2013.

Podľa tohto hodnotenia budú pre zápis do PK hodnotené aj všetky ovce a kozy z importu.

Návrh konkrétnych plemien a chovov vypracuje Doc. RNDr.Margetín,PhD., takto sa budú v týchto chovoch hodnotiť aj zvieratá narodené v roku 2012 . Doc. RNDr.Margetín,PhD. spracuje odborný článok k tejto problematike na zverejnenie na web stránke ZCHOK.

Termín: do 20.11.2012

Zodpovedný: Doc.RNDr. Margetín, PhD.

9/2012:

ŠR poveruje Ing. Rafajovú,PhD. a Ing. Machynovú zmenou programového riešenia v programe hodnotenia zvierat v zmysle uznesenia 8/2012

Termín: do 31.12. 2012

Zodpovedný: v texte

10/2012:

ŠR poveruje Ing. Rafajovú,PhD. a Ing. Machynovú zmenou programového riešenia v hodnotení kôz v zmysle nového schváleného bonitačného kľúča.

Termín: do 31.12.2012

Zodpovedný: v texte

11/2012:

ŠR schvaľuje zavedenie skratky SD pre označenie syntetickej populácie slovenská dojná ovca

12/2012:

ŠR poveruje Ing. Rafajovú, PhD. A Ing. Machynovú, okrem označovania „SD“ obnovením vyznačovania genetických podielov jednotlivých plemien na vstupných dokladoch pre potreby PK a výstupoch z PK podľa návrhu Ing. Šutého (v texte tejto zápisnice bod VI.)

Termín:do 31.12.2012

Zodpovedný: v texte

13/2012:

ŠR odporučila prispôsobiť zoznamy potenciálnych matiek plemenného potomstva

zmenám v systéme hodnotenia.

Termín: do 31.12.2012

Zodpovedný: Ing. Machynová,

Ing. Šutý

14/2012:

ŠR poveruje Ing. Rafajovú,PhD., Ing. Apolená a Doc.RNDr. Margetína, PhD. spracovaním definitívnej verzie bonitačného kľúča oviec po zapracovaní aktuálnych zmien, ktoré boli schválené na tomto zasadnutí.

Termín: do 15.10.2012

Zodpovedný: v texte

15/2012:

SR ukladá Doc.Ing. E. Gyarmathymu, CSc. vypracovať zoznam chovateľov SZCH, ktorí sú producentmi plemenného materiálu, podľa jednotlivých miestnych organizácií SZCH v súčasnosti evidovaných v registri chovov PK. Chovateľov upozorní, aby si individuálne na ZCHOK poslali prihlášku do registra chovov v PK

Termín: do 15.11.2012

Zodpovedný: v texte

Zapisal: Ing. Gúgláva, Ing. Šutý

Zápisnica zo zasadnutia pracovnej komisie Šlachtiteľskej rady pri ZCHOK konaného dňa 9.10.2012 v kancelárii ZCHOK na Slovensku – družstva, Skuteckého 19, Banská Bystrica

Prítomní: podľa prezenčnej listiny
Zapisovateľ: Ing. Gúglava

Program :

1. Otvorenie.
2. Prerokovanie zmien v súčasnom bonitačnom klúči,
3. Prerokovanie zmien v súčasných plemených štandardoch a chovných cieľoch pre jednotlivé plemená, ako aj minimálne hmotnosti plemenných baranov pri predvedení na NT.
4. Rôzne.
5. Záver.

K bodu I.

Zasadnutie otvoril predseda ŠR Ing. Július Šutý, ktorý privítal prítomných členov Šlachtiteľskej rady pri ZCHOK.

K bodu II.

- každý z prítomných členov pracovnej komisie sa vyjadril k zmenám v aktuálnom bonitačnom klúči tieto zmeny si zaznamenávali Ing. Rafajová a Ing. Apolen, ktorí boli na predchádzajúcich zasadnutiach ŠR povolení vypracovaním nového bonitačného klúča pracovná komisia sa zhodla, že pre hodnotenie oviec budú vypracované dva bonitačné klúče a to pre plemená u ktorých máme veľké populácie a pre malopočetné plemená, u ktorých je problematický výpočet plemennej hodnoty a budú sa hodnotiť na základe fenotypových ukazovateľov
- v obidvoch klúčoch budú konkrétnie uvedené plemená na hodnotenie ktorých sa klúč vzťahuje
- podľa bonitačného klúča pre malopočetné plemená sa budú hodnotiť aj zvieratá z dovozu
- potom pracovná komisia prebrala návrhy hodnotenia jednotlivých plemien podľa úžitkového zamerania a zaradila plemena do klúča č.1 alebo klúča č.2 aj s odsúhláseným systémom hodnotenia
- k bonitačnému klúču kôz sa komisia zhodla na tom, že pri zaraďovaní importovaných zvierat, kde nie je deklarovaná veľkosť vrchu zaraďovaného zvieraťa a jeho rodičov, tak mu bude za plodnosť pridelených 5 bodov, ak nie je známa žiadna laktácia matky, tak za mliekovú úžitkovosť mu bude pridelených 30 bodov
- hodnotenie mäsových plemien kôz bude ob-

Hodnotenie barana plemena valaška na NT v Kvačanoch

dobné ako u mäsových malopočetných plemien oviec

dov chovateľov

K bodu III.

- pracovnou komisiou boli prerokované a odsúhlásené zmeny plemenných štandardov a chovných cieľov u všetkých plemien oviec a kôz chovaných na Slovensku
- navrhnuté a odsúhlásené zmeny si zaznamenali Ing. Rafajová a Ing. Apolen, ktorí ich zapracujú do návrhov nových plemenných štandardov a chovných cieľov u syntetickej populácie SDO sa budú vo všetkých tlačívach vyznačovať podielom jednotlivých plemien dekréty pre ŠECH je potrebné opraviť, namiesto plemien, ktoré sa podieľali na zošľachtovacom procese je potrebné uviesť „syntetická populácia SDO“ za rok 2012 počítať plemenné hodnoty za úžitkové ukazovatele len u veľkopočetných populácií plemien

K bodu V: Záver

Ing. Šutý poďakoval prítomným za účasť a zasadnutie ukončil.

Na zasadnutí pracovnej komisie ŠR boli prijaté nasledovné uznesenia a opatrenia:

Podľa zaznamenaných návrhov, ktoré odzneli na tomtoto zasadnutí pripraviť návrh nových bonitačných klúčov.

Termín: do 31.10.2012

Zodpovední: Ing. Rafajová, Ing. Apolen

Podľa odsúhlásených zmien pripraviť návrh nových plemenných štandardov a chovných cieľov podľa jednotlivých plemien oviec a kôz.

Termín: do 31.10.2012

Zodpovední: Ing. Rafajová, Ing. Apolen

Vystaviť nové dekréty pre ŠECH, kde bude ako plemeno uvedené syntetická populácia SDO.

Termín: 31.10.2012

Zodpovedný: Ing. Šutý

Za rok 2012 počítať plemenné hodnoty za úžitkové vlastnosti len u veľkopočetných populácií.

Termín: operatívne

Zodpovední: Ing. Machynová, Doc. Margetín

Zapísal: Ing. Gúglava, Ing. Šutý

BONITÁCIE 2012

Hodnotenie kozičky AN na dvore ZCHOK

Ovčia farma Proč

PD Kvačany

PD Malcov

PD Mestečko, farma oviec Dubková-bonitácia oviec

PD Pokrok Ostrov

Chovatel Bc. Nagy

PD Mošovce

PD Sklabiňa

PD Trsteník

PD Tulčík-Demjata

PD Zamagurie

BONITÁCIE 2012

PPD Brezov

RD Klenovec-po bonitácií

RD Pribylina

SHR Golčiter

Zoltán Fazekáš

Štefan Csank